

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** В. Горовий, д-р іст. наук, професор, заступник гендиректора НБУВ. **Редакційна колегія:** Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz2004@ukr.net, www.nbuv.gov.ua. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

№ 21

ЗМІСТ

Коротко про головне

Попередні результати парламентських виборів

Перші результати Національного екзит-полу – в парламент проходять 7 партій

Звернення Президента з приводу завершення виборів до Верховної Ради 26 жовтня

Звернення Президента з нагоди 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників

Аналітика

Вербицька Н.

Міланські переговори П. Порошенка і В. Путіна: результати та оцінки експертів

Позачергові вибори до Верховної Ради України

Тарасенко Н.

Парламентські вибори 26 жовтня очима українських експертів

Якименко Ю.

Зарубежные отзывы о состоявшихся в Украине внеочередных парламентских выборах

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Енергоощадні технології

Інформаційно-текомунікаційні технології

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Охорона здоров'я

Наука і влада

Проблеми інформатизації

Половинчак Ю.

**Мобілізаційний та маніпулятивний потенціал дискурсу
соціальних медіа в умовах перехідного суспільства**

До уваги держслужбовця

Добко Т., Левченко Ю.

Люстрація

Бібліографія (1993–2014 рр.)

(Закінчення. Початок у попередніх номерах)

Коротко про головне

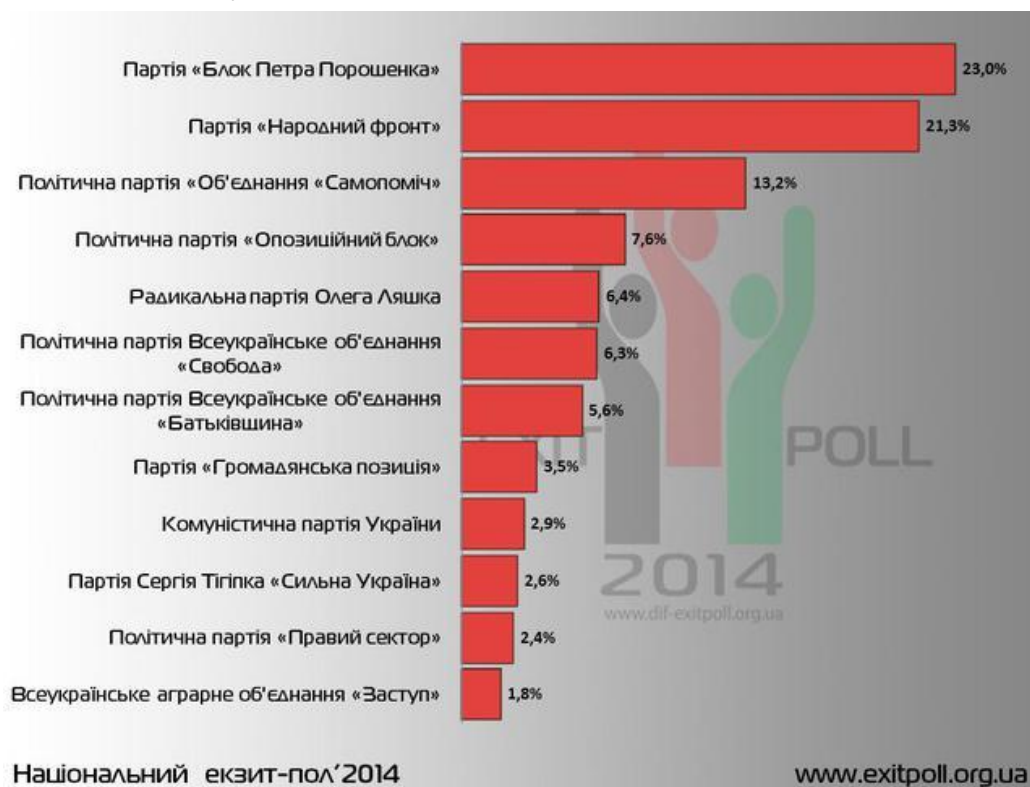
Попередні результати парламентських виборів

Відповідно до даних Центральної виборчої комісії, оприлюднених на офіційному сайті ЦВК, станом на 11.25 29 жовтня за результатами опрацювання 98,31 % протоколів по Україні, за «Народний фронт» проголосувало 22,16 % виборців, за «Блок Петра Порошенка» – 21,82 %, за «Об'єднання “Самопоміч”» – 11 %, за «Опозиційний блок» – 9,37 %, за Радикальну партію Олега Ляшка – 7,44 %, за «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – 5,68 % *(Центральна виборча комісія (<http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp300pt001f01=910.html>). – 2014. – 29.10).*

Перші результати Національного екзит-полу – в парламент проходять 7 партій

Згідно з даними Національного екзит-полу, за результатами виборів, що відбулися 26 жовтня в Україні, станом на 18:00 до парламенту проходять 7 політичних партій. Про це повідомляє Цензор.НЕТ.

Так, за «Блок Петра Порошенка» віддали свої голоси 23 % опитаних; за «Народний фронт» – 21,3%; за Об'єднання «Самопоміч» 13,2 %, за «Опозиційний блок» – 7,6 %; за «Радикальну партію», – 6,4 %; за «Свободу» – 6,3 %, і за «Батьківщину» – 5,6 %.

(Цензор.net (<http://censor.net.ua/n308980>). – 2014. – 26.10).

Звернення Президента з приводу завершення виборів до Верховної Ради 26 жовтня

Дорогі співвітчизники!
Вітаю вас із святом демократії!

Щойно закрилися виборчі дільниці, на яких десятки мільйонів громадян обирали нову Верховну Раду. Виборча кампанія і день голосування відбулися чесно, демократично й прозоро, з високим рівнем політичної конкуренції. У відповідності з європейськими стандартами пройде і підрахунок голосів, який щойно розпочався і я дуже сподіваюся, що швидко закінчиться.

Результати екзит-полів дають підстави зробити перші висновки. Не далі як вчора я просив вас проголосувати за демократичну, реформаторську, проукраїнську та проєвропейську більшість. Дякую, що почули і підтримали цей заклик!

Конституційна більшість – понад три чверті виборців, які взяли участь у голосуванні – потужно та безповоротно підтримали курс України на Європу!

Українська влада, яка йшла на вибори кількома колонами, отримала переконливий вотум довіри від народу. Списки провладних партій набрали більше 50 %. Такого рівня підтримки на парламентських виборах українська влада не здобувала ще ніколи. Та я розумію, що це кредит, який ми важкою та самовідданою працею ще довго маємо повертати людям.

Не може не тішити і той факт, що більшість виборців висловилися за ті політичні сили, які підтримують Мирний план Президента, шукають політичних способів врегулювання ситуації на Донбасі, приділяючи при цьому належну увагу зміцненню наших Збройних Сил.

У явній меншості залишилися прибічники силового вирішення ситуації. І взагалі – всі демагоги та популісти, які намагалися звабити виборців простими рецептами для «лікування» надзвичайно складних проблем, які зараз стоять перед державою. Люди проголосували за політичну більшість з потужним реформаторським потенціалом.

Ще один важливий, дуже символічний підсумок. Народний суд, вище якого лише суд Божий, виніс смертний вирок Комуністичній партії України. Вперше за 96 років в українському парламенті не буде комуністів. Я вас вітаю з цим! Українці завдали вирішального удару по п'ятій політичній колоні!

Справедливість восторжествувала і щодо Партії регіонів, яка взагалі не змогла взяти участь у виборах у зв'язку з повною втратою довіри виборців. Вибори – це є найкраща люстрація, я завжди це казав.

Дорогі співвітчизники!

Результати екзит-полів показують, що я не помилився, приймаючи рішення про позачергові вибори Парламенту. І, коли за кілька днів вже побачу офіційні дані, напевно, зможу сказати, що, як Президент, я задоволений підсумками голосування.

Перезавантаження влади завершується. Зволікання зараз з реформами – смерті подібно. Тому я очікую якнайшвидшого формування нової коаліції. І хоча це обов'язок політичних партій та народних депутатів, як Президент, не буду стороннім спостерігачем. Я максимально прискорюватиму цей процес, який має завершитися формуванням нового уряду та ухваленням першого пакету реформаторських законів.

Моя команда вже підготувала ґрунтовний проект коаліційної угоди. Вона – не про посади. Вона – про принципи та ідеали, про реформи та конкретні закони. Вона – про зміни на краще для всіх та кожного.

Дорогі українці!

Безмежно дякую вам за підтримку демократичного курсу!

Ще раз вітаю з днем справді народного волевиявлення!

Час єднатися заради Вітчизни!

Слава Україні!

*(Офіційне інтернет-представництво Президента України
(<http://www.president.gov.ua/news/31495.html>). – 2014. – 26.10).*

Звернення Президента з нагоди 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників

Дорогі співвітчизники!

Рівно 70 років тому наші діди й прадіди звільнили Україну від фашистських загарбників.

Ще в березні 1939 року, коли до початку Другої світової війни залишалось півроку, наша країна однією з перших відчула подих кривавої трагедії. Героїчні захисники Карпатської України вступили у нерівний бій із окупаційними військами. І відтоді протягом шести довгих та неймовірно важких років Україна була ареною спочатку ігрищ двох тоталітарних режимів, а згодом – особливо запеклих та масштабних бойових дій.

Саме тут, на нашій землі, значною мірою визначалася подальша доля світу. У розпал глобального протистояння на території України воюючі сторони провели майже половину всіх стратегічних оборонних і наступальних операцій. Тут було розгромлено більше 60 відсотків сухопутних сил Вермахту. Понад 9 мільйонів вихідців з України стали на бій з ворогом у складі Червоної армії. Ще мільйони українців воювали з нацистами та їх союзниками у складі УПА, у лавах радянських партизанських з'єднань, в рядах Війська Польського, американської, австралійської, британської, канадської армій, загонів французького, югославського та словацького опору.

Внесок українців у справу визволення народів Європи від нацизму та спільну перемогу у Другій світовій війні – беззаперечний. Навіть не будучи незалежною державою, Україна де-факто виявилася важливим учасником

Антигітлерівської коаліції і заслужено стала країною-співзасновницею ООН.

За перемогу над фашизмом наш народ заплатив неймовірно високу ціну – мільйони загиблих, поранених та ненароджених. За різними оцінками, від 8 до 9 мільйонів наших земляків полягли на полях боїв, загинули в окупації, у концтаборах, гетто, в'язницях та на каторжних роботах на чужині. Десятки тисяч українських міст і сіл було перетворено на руїни, чверть мешканців залишилися без даху над головою.

Кордони України були непорушними 70 років, поки до нас знову не повернулася війна. Цього разу вона прийшла не із заходу, а зі сходу.

Уперше за 70 років ми знову стали на захист України, її свободи та територіальної цілісності.

Дорогі ветерани!

Я вклоняюся світлій пам'яті ваших полеглих побратимів, усіх співвітчизників, які не пережили ту велику війну.

Я висловлюю кожному з вас сердечну синівську вдячність за мужність у боях і важку працю у повоєнні часи, за стійкість та самопожертву.

Переконаний, що ваші сила духу та непохитна віра у торжество добра над злом завжди надихатимуть нові й нові покоління українців на захист рідної землі та розбудову отчого дому.

Будьте певні: з вами завжди буде любов, пошана та турбота всього Українського народу.

Міцного вам здоров'я та щастя на довгі роки.

Дорогі учасники АТО!

Ви онуки, правнуки та праправнуки тих, хто боронив країну 70 років тому.

Ви гідні нащадки своїх відважних пращурів.

Вся Україна низько вклоняється вам за щоденний подвиг, за мужність та героїзм, з якими ви захищаете Україну від бойовиків та інтервентів.

Я твердо вірю в нашу перемогу у Вітчизняній війні 2014 року, в те, що мій політико-дипломатичний план спрацює і принесе мир на Донбас і всій Україні.

Народ, який пам'ятає звичаї своїх предків — незборимий.

Кожен, хто у минулому захищав рідну землю, кожен, хто боронить її нині, має бути вшанований суспільством.

Слава Україні!

Петро Порошенко

*(Офіційне інтернет-представництво Президента України
(<http://www.president.gov.ua/news/31504.html>). – 2014. – 28.10).*

Аналітика

Н. Вербицька, влас. кор. СІАЗ НБУВ

Міланські переговори П. Порошенка і В. Путіна: результати та оцінки експертів

Впродовж 16-17 жовтня в Італії тривав 10-й саміт форуму «Азія-Європа» (ASEM). ASEM (Asia-Europe Meeting) – міжнародна організація, що об'єднує 51 країну Східної Азії та Європи. Кожні два роки глави держав і урядів зустрічаються на саміті АСЕМ, щоб встановити пріоритети співпраці. Ці саміти проводяться по чергово в Азії і Європі. Цьогорічний саміт пройшов під девізом «Відповідальне партнерство в ім'я стійкого зростання і безпеки».

Не зважаючи на те, що Україна не є членом цього міжнародного форуму, на зустрічі у Мілані одним з головних питань було українське, а саме – врегулювання ситуації на Сході України. З огляду на це, на саміт були запрошені президенти України П. Порошенко та Росії В. Путін, зустріч яких була найочікуванішою подією форуму Європа-Азія.

П. Порошенко прибув до Мілана ввечері 16 жовтня. Після теплої зустрічі, яку йому влаштувала українська діаспора, Президент відправився на зустріч із німецьким канцлером А. Меркель.

В. Путін на саміт запізнився, через що його зустріч із А. Меркель, яку та запланувала одразу після спілкування з П. Порошенком, зірвалася. Зазначимо, що саме Меркель була ініціатором зустрічі П. Порошенка й В. Путіна, тож хотіла напередодні віч-на-віч з'ясувати позиції з обома.

Зранку 17 жовтня П. Порошенко, В. Путін та лідери ЄС зібралися за сніданком, який тривав майже дві години. З боку ЄС в ранковій зустрічі брали участь федеральний канцлер Німеччини А. Меркель, президент Франції Ф. Олланд, прем'єр-міністр Великобританії Д. Кемерон, прем'єр-міністр Італії М. Ренці, а також президенти Єврокомісії Ж. М. Баррозу і Європейської Ради Г. ван Ромпей та новий глава європейської дипломатії Ф. Могеріні.

Переговори в такому форматі відбулися вперше за час українсько-російського протистояння. Від початку йшлося про можливість зустрічі у так званому «нормандському форматі», за участі лише двох європейських лідерів, А. Меркель та Ф. Олланда. Згодом розглядалася можливість залучити до переговорів представника США, але, очевидно, переговори про це не призвели до успіху, хоча напередодні Мілану П. Порошенко провів телефонну розмову з президентом Б. Обамою.

Водночас, деяких експертів здивувала відсутність на переговорах президентів України та Росії П. Порошенка та В. Путіна за участі лідерів держав Європейського Союзу нового прем'єр-міністра Польщі Е. Копач. На думку аналітика Інституту міжнародних відносин Варшавського університету А. Шептицького, це свідчить про все меншу роль поляків у вирішенні конфлікту на Донбасі. «З перспективи Польщі – це негативна

подія. Свідчить про те, що вплив Польщі на українські справи – ключовий напрямок польської політики – зменшується», – сказав він.

Експерт не виключив, що це може бути наслідком того, що польська влада сприймається як «занадто антиросійська» і «є слабшою, ніж собі уявляє». За словами А. Шептицького, представники польського уряду будуть переконувати, що у відсутності Е. Копач під час переговорів у Мілані не було нічого особливого, адже такі зустрічі відбуваються у різних форматах. «Крім того, Копач не хотіла приєднуватися до формату, котрий був започаткований ще до того, як вона очолила уряд», – сказав експерт.

Водночас він назвав неоднозначною відсутність Е. Копач для України, зауваживши, що насправді цей факт міг сприяти досягненню компромісу з Російською Федерацією. Як відомо, міністр закордонних справ Польщі Г. Схетина говорив про можливість участі Е. Копач у зустрічі президентів України та Росії в рамках саміту Європа-Азія в Мілані.

На короткій прес-конференції після «українського сніданку» італійський прем'єр М. Ренці заявив, що переговори були конструктивними, але великі труднощі залишаються. Водночас він зазначив, що зроблено крок уперед. Наголошуючи на важливості контролю кордону між Україною і Росією, М. Ренці сказав, що французький президент Ф. Олланд запропонував встановити міжнародний контроль за українським кордоном. «Спостерігати за цим кордоном мають безпілотники, і допомогти в цьому можуть Німеччина, Франція та Італія. Це допоможе Україні та Росії контролювати кордон між державами», – висловив упевненість М. Ренці.

Тим часом російський президент сказав журналістам, що переговори були «добрими» і «позитивними». Більш ніж дивна заява, зважаючи на те, що пізніше його представник Д. Песков назвав ці переговори «повними непорозуміння». «На жаль, деякі учасники цього сніданку демонстрували повне небажання зрозуміти реалії у південно-східній Україні», – цитують його слова російські мас-медіа.

Від імені офіційного Києва ранкові переговори прокоментував міністр закордонних справ України П. Клімкін, який в інтерв'ю «Інтерфакс-Україна» визнав, що переговори в широкому форматі в Мілані проходять складно, є багато питань, і ці питання є непростими.

Тим часом на сайті Президента України було повідомлено, що «по завершенні переговорів, які відбулися вранці, сторони наголосили на необхідності неухильного дотримання Мінських домовленостей та заявили про повну підтримку територіальної цілісності України».

Мабуть, точніше за всіх описав результати «українського сніданку» президент Європейської Ради Г. ван Ромпей. «Ми погодились, що мінський протокол щодо припинення вогню та мирного плану є надзвичайно важливим і його треба імплементувати і це буде знову гарантувати майбутнє України. Тому імплементация, імплементация, імплементация – це ключові слова. Дискусії буде продовжено щодо двох важливих питань: організації виборів у найближчі тижні та місяці, а також моніторинг кордону. Тому ми погодились, що це важливі теми для подальших дискусій сьогодні після

обіду та в наступні дні. Тому я вважаю, що процес започатковано і ми раді бачити цей доволі позитивний розвиток подій і чекаємо результату. І є одне ключове слово – імплементація мирного плану», – наголосив він у розміщеному в Інтернеті відеокоментарі.

Ще один учасник сніданку – прем'єр-міністр Великої Британії Д. Кемерон – був більш відвертим і жорстким в оцінці дій Росії з виконання Мінських домовленостей. Цитуючи слова президента Росії, який заявив, що «не хоче “замороженого” конфлікту, не хоче розділеної України», британський прем'єр зазначив, що якщо це так, то Росія повинна вжити заходів щодо виконання всіх домовленостей щодо виведення російських військ з України, виведення важкого озброєння та поважати всі угоди і визнати єдиними законними виборами ті, які проводяться українською владою. «І якщо цього не станеться, то Європейський Союз, в тому числі Британія, повинні продовжувати вводити санкції та тиснути (на Росію), щоб такого роду конфліктів не було на нашому континенті», – підсумував Д. Кемерон.

Канцлер Німеччини А. Меркель, коментуючи результати ранкових переговорів, відверто зізналась у інтерв'ю Reuters, що наразі не бачить прориву. «Ми будемо продовжувати вести переговори. По деяких питаннях є прогрес, але головне питання це тривале порушення територіальної цілісності України», – додала вона.

У другій половині дня діалог щодо ситуації в Україні було продовжено в «нормандському форматі» – між лідерами України, Росії, Німеччини та Франції). Перед початком зустрічі П. Порошенко заявив, що він «чекає позитивного результату».

Цей етап переговорів тривав трохи більше години за зачиненими дверима у міланському п'ятизірковому готелі. Після завершення зустрічі Ф. Олланд та А. Меркель вийшли разом без коментарів. Наступним вийшов В. Путін, такий само лаконічний, яким був і зранку. На питання, як пройшли переговори, він сказав лише одне слово: «Добре».

Останнім вийшов Президент П. Порошенко. Він був більш багатослівним та погодився зробити заяву для преси. Зокрема, Президент України розповів журналістам про три пункти домовленостей, досягнутих під час переговорів. «По-перше, мають бути виконані всі пункти мінського меморандуму, другий пункт – сприяння виборам на Донбасі, третій – певний прогрес по газу». Щоправда, згодом П. Порошенко зізнався, що Україні і Росії поки не вдалося домовитися з газового питання. «Ми не змогли досягти практичних результатів з газового питання, але 21 жовтня в ході переговорів РФ-ЄС-Україна ми сподіваємося досягти угоди в газовому питанні», – сказав П. Порошенко, відповідаючи на запитання журналістів після зустрічі з президентом РФ в Мілані.

Найочікуванішою подією зустрічі Європа-Азія (ASEM) була зустріч президентів України та Росії віч-на-віч. На неї покладали великі сподівання в Європі та Україні, зокрема щодо врегулювання ситуації на Донбасі і виконання Росією Мінських домовленостей. Президент України напередодні

переговорів зазначав, що йтиметься про встановлення миру в Україні, забезпечення мирного процесу, розвиток політичного процесу, деескалацію ситуації на Сході країни. За його словами, увесь світ покладає надії на Міланський саміт.

Президент РФ В. Путін напередодні зустрічі в Мілані з Президентом України дав велике інтерв'ю сербському виданню «Політика». У ньому російський лідер застеріг Захід, щоб той не шантажував РФ щодо України. Зокрема, він заявив, що сподівається, що США «згадають, чим загрожує розлад між великими ядерними державами для стратегічної стабільності», і перестануть намагатися «шантажувати Росію». Окрім того, В. Путін звинуватив Прибалтику й Україну у відкритому прояві нацизму. З інтерв'ю В. Путіна випливає, що ворожість Вашингтона складається з секторальних санкцій проти Росії, а також того факту, що президент США Б. Обама з трибуни ООН назвав загрозу з боку Росії найнебезпечнішою після лихоманки Ебола.

Як відзначила директор Інституту світової політики А. Гетьманчук, заяви В. Путіна показали, що він почувається досить упевнено перед переговорами в Мілані. Хоча, здавалося б, мало бути навпаки, адже напередодні останній адвокат В. Путіна у ЄС – А. Меркель, попри домовленості з Росією про двосторонні переговори у рамках Санкт-Петербурзького форуму, фактично відмовилась їх проводити.

Напередодні саміту в Мілані канцлер ФРН А. Меркель, виступаючи в Бундестазі, назвала ситуацію в Україні дуже важкою. Вона пообіцяла в Мілані особисто обговорити з В. Путіним і Президентом України П. Порошенком способи конструктивних рішень існуючих проблем. За її словами, обговорюватися буде як виконання Мінських угод, так і газове питання. В переговорах з В. Путіним А. Меркель пообіцяла висловити три вимоги: Москва повинна відвести війська з прикордонних регіонів, має бути встановлений контроль за російсько-українським кордоном, і Україні повинні дати можливість провести вибори на всій її території відповідно до українського законодавства.

«Санкції – важлива частина наших зусиль, спрямованих на вирішення українського конфлікту. Однак вони не є самоціллю», – зазначила А. Меркель. «Немає ніякого сумніву, що порушення територіальної цілісності України і норм міжнародного права в безпосередній близькості від нашої території не може залишитися без наслідків, – заявила вона. – Якщо Росія хоче внести вирішальний вклад в деескалацію конфлікту, вона повинна разом з Україною повністю виконувати умови перемир'я» (http://censor.net.ua/news/307422/merkel_v_milane_vydvinet_putinu_tri_trebovan_ia_po_povodu_ukrainy_smi).

Для А. Гетьманчук позиція А. Меркель також стала показником того, наскільки готовий В. Путін до будь-яких компромісів. На думку експерта, навряд чи канцлер Німеччини відмовилася б зустрітися з ним, якби були підстави вважати, що В. Путін готовий не лише дистанціюватись від «ДНР» та «ЛНР», а й допомогти «похоронити» ці проекти. А саме – посприяти у

питанні контролю над кордоном.

Слід також зауважити, що деякі політологи оцінювали Італію, як досить слабкий майданчик для ведення переговорів такого рівня через її давню проросійську позицію. Країна активно співпрацює з Росією і не дуже палко підтримувала посилення санкцій третього рівня проти Росії – зокрема з огляду на серйозну енергетичну співпрацю з Москвою. Однак цього разу Італія продемонструвала солідарність з позицією ЄС щодо оцінки ситуації в Україні. Зокрема, італійський журналіст М. Резідорі, говорячи про атмосферу в Італії напередодні зустрічі президентів України та Росії, відзначив, що в його країні і в Європі складається враження, що Мінські домовленості ніяк не можуть бути імplementованими: «Підписано угоду про припинення вогню, але за минулий місяць загинуло більше 300 осіб. Італійська публіка зацікавлена в тому, щоб ця угода була втілена в життя на Донбасі».

«З одного боку, – зазначив М. Резідорі, – Путін заявляє про відведення російських військ від кордону, економічні санкції справді загрожують російській економіці, а тепер ще й падають ціни на нафту, і для російської економіки це доволі болісно. На даний момент Європа й Італія підтримують політику санкцій проти Росії, сподіваючись, що введення в дію Мінських домовленостей стане реальністю на Донбасі», – повідомив журналіст.

Оглядачі звертають увагу і на те, що зустріч українського та російського президентів активно просував італійський прем'єр М. Ренці, країна якого у цьому півріччі головує в ЄС. Він вже брав участь у нараді лідерів із українського питання на саміті НАТО в Уельсі минулого місяця. 16 жовтня М. Ренці провів зустріч з П. Порошенком (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26641181.html>).

На думку професора університету Johns Hopkins в італійській Болоньї П. Кальціні, М. Ренці хоче отримати політичний капітал своїм сприянням залагодженню конфлікту на Донбасі. «Очевидно, що для Маттео Ренці сприяти переговорам між Україною та Росією – це престижно. Складається враження, що Італія у цьому конфлікті – один із гравців. На тлі солідарності з ЄС важливо провадити активну закордонну політику стосовно кризи, яка, до речі, шкодить економічним інтересам Італії, враховуючи її тісні зв'язки з Росією. З огляду на це і Ренці, і Могеріні (верховний представник Європейського союзу із питань закордонних справ – Ред.) зайняли прагматичну позицію, яка не є відверто проросійською, а намагається поєднати і повагу до інтересів України та її суверенітету», – відзначив П. Кальціні.

Переговори В. Путіна і П. Порошенка віч-на-віч тривали 45 хвилин за зачиненими дверима. Однією з тем зустрічі цілком очікувано став газовий спір між Росією та Україною, однак сторонам, за словами українського лідера, не вдалося досягти результату щодо вирішення цього питання. «Ми не змогли досягти якихось практичних результатів в газовому питанні. Але ми сподіваємося, що до 21 жовтня, до зустрічі в Брюсселі делегацій України, Росії та Єврокомісії нам вдасться знайти рішення в цьому питанні», – сказав він. Разом з тим глава держави повідомив, що певний прогрес по газу все ж є,

однак ряд деталей ще потребують дискусії.

Водночас президент РФ на прес-конференції по завершенні переговорів з П. Порошенком відзначив, що прогрес у газовій суперечці полягає «у домовленості з українськими партнерами щодо умов відновлення поставок газу в Україну, хоча б у зимовий період». Разом з тим, В. Путін заявив, що Україна не отримає газ без передоплати. Більше того, він знову наголосив, що Україна винна Росії 3,5 млрд дол. за поставлений у 2013-2014 рр. газ, що, як відомо, українська сторона оспорує. В. Путін розраховує, що ЄС допоможе Україні подолати «касовий розрив» для оплати поставок російського газу.

Але найбільш неоднозначно була сприйнята заява В. Путіна про те, що Росія готова бути посередником у процесі розведення конфліктуючих сторін «на південному сході України»: української армії та «ополченців» у Донбасі. Хоча всьому світу очевидно, що саме Росія стоїть за терористами, поставляє їм зброю, а також спрямовує бойовиків на схід України. В. Путін також висловив жаль, що Мінські домовленості не повністю виконуються обома сторонами: «ні представники ополчення «Новоросії», ні представники України поки що повною мірою ці домовленості не виконують». «Але ж світові лідери вимагають саме від Росії, щоб вона вивела озброєння, війська, і саме через це було введено майже четвертий рівень санкцій проти Москви», – заявив президент Росії.

Утім, певного прогресу під час зустрічі П. Порошенка і В. Путіна все ж було досягнуто. Президент України, зокрема, заявив, що він досяг згоди з президентом РФ про необхідність неухильного виконання Мінських домовленостей у питанні досягнення миру на сході України.

«Що стосується мирного процесу, то ми підтвердили, що Мінський протокол від 5 вересня і Мінський меморандум від 19 вересня є ключовими документами, які повинні виконуватися», – повідомив П. Порошенко журналістам після завершення переговорів з В. Путіним (<http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/poroshenko-o-vstreche-s-putiny-m-y-podtverdili-hto-minskie-dogovorennosti-dolzhen-vypolnyatsya-561709.html>).

Він нагадав, що ключовими елементами цих домовленостей є припинення вогню і здійснення практичних кроків щодо ефективного моніторингу ситуації з боку ОБСЄ, в тому числі шляхом збільшення кількості безпілотних літальних апаратів, включаючи дрони з Німеччини та Франції.

«Ми також домовилися про використання іншого обладнання, включаючи відеокамери, радари, які можуть чітко визначити тих, хто відповідальний за порушення режиму припинення вогню. Це те, що ми хочемо, і те, що нам потрібно», – підкреслив Президент.

Крім того, за його словами, сторони досягли певного прогресу в питанні ситуації на кордоні. «І перше, на мій погляд, що ми повинні зробити в цьому питанні, – це розмістити спостерігачів ОБСЄ і запустити роботу декількох пунктів пропуску на кордоні між Україною і Росією. Я сподіваюся, нам вдасться це зробити», – сказав П. Порошенко.

Президент зазначив, що найголовнішою проблемою є неналежна імплементація досягнутих домовленостей. «Побачимо, які будуть результати наступного тижня», – підсумував глава держави.

Президент РФ В. Путін заявив, зі свого боку, про готовність Москви сприяти процесу відведення військ і озброєнь армії на Донбасі. «Ми постараємося посприяти, бути посередником, поводитися, знайти прийнятні розв'язки», – сказав президент.

Президент РФ також висловив свою оцінку закону про особливий статус окремих районів Донбасу, підписаного Президентом України напередодні Міланського саміту. «Закон, який був нещодавно підписаний Президентом України, напевно, не ідеальний документ, але все-таки це крок у правильному напрямку, і ми розраховуємо, що і це також буде використано для остаточного вирішення проблем у сфері безпеки», – заявив В. Путін на прес-конференції в Мілані (<http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/putin-nazval-zakon-ob-osobom-statuse-donbassa-neidealnym-no-pravilnym-561718.html>).

Після повернення з саміту в Мілані Президент України П. Порошенко ввечері в суботу дав інтерв'ю центральним українським телеканалам. Ліва частина розмови, природно, була присвячена обговоренню результатів саміту. Також Президент відповів на питання журналістів щодо виборів на Донбасі, ситуації в зоні АТО, становища в українській армії (<http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/dnr-sama-ne-vyzhivet-za-ispolzovaniem-tyazheloy-artillerii-budut-sledit-a-teplo-zimoy-budet-o-chem-rasskazal-v-intervyu-poroshenko-561902.html>).

П. Порошенко запевнив, що всі завдання української делегації на переговорах в Мілані були виконані. «Україна приїхала туди з дуже важливою метою – нам потрібно було зберегти мир. Ні в якому разі не дати можливості переглянути Мінські домовленості і сталий мирний процес», – сказав він.

За словами П. Порошенка про готовність дотримуватися домовленості заявив і президент РФ В. Путін. «Всі учасники консультацій заявили про те, що наш мирний план, український, Мінські документи, включаючи і протокол, і меморандум, є базовими, на підставі якого ми продовжуємо подальші кроки», – підкреслив П. Порошенко.

Також Президент повідомив, що під час зустрічей у Мілані європейські лідери продемонстрували повну підтримку Україні. «На сьогоднішній день є тверда і чітка позиція, що без реального прогресу, стійкого миру, виконання всіх пунктів Мінського меморандуму питання про зняття санкцій стояти не буде. Європейський Союз продемонстрував, що є єдність всередині ЄС і солідарність з Україною», – наголосив П. Порошенко.

Ще одна ключова заява – досягнення домовленостей щодо газу. На пряме запитання журналістів, чи отримають українці цієї зими тепло, відповідь була однозначною: «Так». «За підсумками консультацій я можу сказати – Україна буде з газом, Україна буде з теплом. Це – підсумок вчорашніх домовленостей. Але на умовах захисту українських національних інтересів», – сказав П. Порошенко.

За словами глави держави, позиція України полягала в тому, щоб ціна для літа становила 325 дол./тис. куб. м, і 385 дол. – для зими. Російська сторона відстоювала ціну 385 дол./тис. куб. м на весь рік. У результаті домовилися до 31 березня 2015 зафіксувати «зимову» ціну.

Домовилися в Мілані і про те, що «фейкові» вибори в «ДНР», заплановані на початок листопада ніким не будуть визнані – навіть Росією. «Так звані фейкові вибори, другого листопада або в інший день, якщо вони проводяться не у відповідності з українським законодавством, без дотримання режиму припинення вогню, без міжнародних спостерігачів не можуть і не будуть визнані жодним з учасників консультацій», – повідомив Президент, додавши, що і люди на Донбасі в цьому нелегітимному плебісциті участі брати не будуть.

Ще одне досягнення міланських переговорів – впровадження спеціальної системи, яка буде стежити за використанням важкої артилерії. За словами Президента, на зустрічі в Мілані також вдалося домовитися про постачання спеціального обладнання – станцій контрбатареїної боротьби, які відстежують, звідки ведеться вогонь. «Як тільки лунає перший постріл, ОБСЄ та оператори відразу визначають, звідки він був – азимут, дальність, точка на карті», – заявив П. Порошенко. Ці станції будуть розміщені в 15 або 17 найбільш небезпечних пунктах і будуть спільно використовуватися ОБСЄ, українцями та росіянами. Радіус дії станцій становить близько 45 км.

За словами П. Порошенка, зараз розробляється механізм реалізації мирних домовленостей. «Як забезпечити режим припинення вогню, щоб по нас не стріляли? Як забезпечити буферну зону? Як забезпечити відведення техніки? Як здійснити обмін заручниками?», – сказав Президент.

Наприкінці інтерв'ю Президент запевнив своїх співрозмовників, що незважаючи ні на що територіальна цілісність України буде збережена. «Ми нікому свою державу не віддамо. Не важливо, хто це буде – це будуть сепаратисти, або це буде регулярна армія іншої держави. І я як президент, це гарантую», – сказав П. Порошенко.

Результати зустрічей Президента П. Порошенка у Мілані довели, що світ сьогодні солідарний з Україною, відзначив заступник глави Адміністрації Президента України В. Чалий в ефірі Першого національного телеканалу, коментуючи переговори за участю лідерів країн ЄС та керівництва Євросоюзу і П. Порошенка та президента РФ В. Путіна (<http://www.president.gov.ua/news/31428.html>).

«Очікувані результати цієї поїздки досягнуті. Всі наші європейські партнери, наші союзники підтримали більш рішучі кроки з припинення вогню на сході України, закриття кордону, переходу до розвитку», – зазначив він.

За словами заступника глави АП, під час зустрічей у Мілані наголошувалося, що на Донбасі люди очікують миру, рішучих дій по деескалації конфлікту та безпеки. В. Чалий повідомив, що Президент України під час зустрічі з президентом РФ також підняв питання негайного звільнення Н. Савченко. «Сподіваюсь, що таке звернення до того, хто може

вирішити це питання, принесе результат», – зазначив В. Чалий.

Також, коментуючи інші двосторонні переговори у Мілані, В. Чалий підкреслив, що прем'єр-міністр Японії під час зустрічі з П. Порошенком підтвердив надання додаткової допомоги Донбасу. Крім цього він повідомив, що допомога ЄС поєднується з проведенням реформ.

Голова наглядової ради Фондації «Суспільність» О. Рибачук відзначив, що зустріч президентів України та Росії у Мілані – це вже прогрес, адже раніше В. Путін взагалі не хотів виходити на рівень двосторонніх контактів: «Як на мене, його змусила вийти на ці переговори жорстка позиція світової спільноти і, безумовно, санкції і ті суттєві економічні втрати, які несе Росія. Останнім часом це і ціна на нафту, і результат того, що найбільші енергетичні підприємства Росії включно з «Газпромом» не мають доступу до європейського ринку. Вплинуло й те, що українська армія відновила свою боєздатність і демонструє здатність відстояти свої кордони, і як наслідок – позитивні настрої українців. Все це сумарно вплинуло на те, що Росія йде на переговори».

«Раніше Україна була найбільшим покупцем газу в Росії, тому Росія втратила ще й вигідного покупця, і бачить, що її газова удавка не працює. Я думаю, що все це разом змушує Путіна йти на переговори», – відзначив О.Рибачук(http://vgolos.com.ua/articles/chy_zupynyv_viynu_chergova_zustrich_p_ogroshenka_i_putina_160122.html).

Результати переговорів П. Порошенка в Мілані і заяви В. Путіна прокоментував экс-міністр закордонних справ України В. Огризко. Він переконаний, що президент РФ «ні за яких обставин не буде міняти своєї політики стосовно України. Він це поставив як мету і допоки не буде змушений реагувати на якусь зовнішню для нього загрозу, на мою думку, продовжуватиме агресивну лінію стосовно України. Я власне напередодні говорив, що очікувати якихось практичних результатів не доводиться».

«Що стосується перспектив, то вони зрозумілі. Путін буде публічно говорити, що він готовий до того, щоб допомагати Україні подолати її внутрішньоукраїнський конфлікт, але при цьому наголошувати, що він не може вплинути на законно чи незаконно обрану владу “ДНР” і “ЛНР”. Ми отримаємо нового Смірнова чи Смірнових, як це було в Придністров'ї, але тепер на Сході України», – упевнений В. Огризко.

«Якщо країна, яка розв'язала війну стверджує, що вона буде допомагати врегульовувати внутрішньо український конфлікт, про що можна далі говорити? Це означає, що і нам, і Заходу продовжуватимуть давати абсолютно брехливу інформацію про те, що відбувається, і на цій основі сподіватися на якесь просування вперед. Я собі ставлю запитання: невже вони думають, що і у нас, і на Заході абсолютно неадекватні люди. Все-таки, мабуть, ні. І шансів на якесь просування вперед практично немає. Я не знаю, що має бути практично зроблено, щоб Захід уже зараз у цій ситуації повірив тому, що говорить Путін. Я думаю, що це вже завершено», – наголошує В. Огризко.

У підсумках міланських зустрічей экс-міністр закордонних справ

України бачить лише один позитив – «В. Путін ще раз довів Заходу, що він абсолютно неадекватний політик і що з ним справи мати не можна. У цьому плані він досяг шалених успіхів».

Інші українські експерти також не очікують кардинальних змін чи припинення бойових дій на Донбасі після переговорів у Мілані. На думку політолога О. Палія, російський президент імітує діалог або для того, щоб зняти санкції Заходу, або для розбрату між країнами Заходу (<http://ukr.segodnya.ua/regions/donetsk/eksperty-o-vstreche-putina-i-poroshenko-idet-dvoynaya-igra-a-mira-na-donbasse-poka-zhdat-ne-stoit-561721.html>).

«Можливо, діалог імітується також для того, щоб “народ” цих самопроголошених республік розбігався в різні боки. Це його цілі і серед них немає відновлення територіальної цілісності України і ліквідації терористичних банд», – припускає О. Палій.

Не очікує швидкого результату від переговорів у Мілані і політолог В. Фесенко. «Швидкого результату від міланських переговорів не може бути навіть теоретично. Процес, і це стало зрозуміло ще 1,5-2 місяці тому, розвивається дуже повільно, складно. Сторони поки можуть просуватися лише до проміжних результатів. Найближче, на що можна розраховувати, це домовленості щодо газу», – вважає він.

Максимум, на що можна зараз розраховувати, додав експерт, що протягом декількох тижнів, а то й місяців, сторони вийдуть на режим забезпечення хоча б відносного припинення вогню: «Але і тут у мене є сумніви. По тому, як розвивалися переговори, стає зрозуміло, що Росія не хоче виконувати навіть ті зобов'язання, які вона на себе брала в Мінську».

В. Фесенко впевнений, що Москва веде подвійну гру – імітує мирні переговори, зберігаючи зону нестабільності на Сході України. Проте в такій ситуації ізоляція Путіна буде тільки посилюватися, переконаний експерт (<http://ukr.segodnya.ua/regions/donetsk/eksperty-o-vstreche-putina-i-poroshenko-idet-dvoynaya-igra-a-mira-na-donbasse-poka-zhdat-ne-stoit-561721.html>).

Зустріч президентів України і РФ П. Порошенка і В. Путіна в Мілані нічого не дала, вважає глава МЗС Польщі Г. Схетина. За його словами, «для ЄС недостатньо просто зустрічатися. Східну політику треба увесь час добре відчувати. І це вміє робити Польща. У цьому і полягає наша роль – шукати ключ від східних дверей. Але цей ключ не залишатиметься таким самим протягом років. Його треба увесь час полірувати і допасовувати», – зазначив він (<http://www.theinsider.ua/politics/5442351dde743/>).

«У Польщі домінує розуміння потреби говорити про східну політику одним, сильним голосом. Ситуація на Сході Європи є дуже динамічною, ще рік тому ніхто не міг передбачити такого розвитку подій в Україні. Але це не означає, що ми не маємо дивитися уперед. Треба будувати польську зовнішньополітичну стратегію, думаючи вже не про саміт у Вільнюсі у листопаді 2013-го, а про саміт Східного партнерства у Ризі у листопаді 2015-го», – підкреслив Г. Схетина.

Він також наголосив на важливості діяльності свого попередника – Р. Сікорського. «Без візиту Сікорського до Києва наприкінці лютого не було

б перелому у політичному житті України. Польща має досягнення у східній політиці, і ми й надалі маємо її вести, використовуючи найкращі відпрацьовані інструменти», – зазначив глава польського МЗС.

Італійський професор П. Кальціні відзначив, що зустріч президентів є мінімумом з того, що можна зробити за нинішньої конфліктної ситуації. На його думку, позитивний факт, що перемир'я на Донбасі, хоч і з труднощами, але все ж триває.

«Мілан – це передумова до продовження діалогу, щоб досягти деескалації конфлікту, я не кажу про його розв'язання, до цього ще далеко! Більшого на сьогодні не слід і очікувати», – відзначив італійський політолог.

З ним погоджується й український політичний експерт О. Яхно. На її думку, міланська зустріч буде проміжною в низці постійних переговорів, «вона не буде кінцевою, і в подальшому ми будемо бачити ще інші формати або їх продовження» (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26641181.html>).

Отже, переговори з української теми в Мілані, які відбувалися у різних форматах, хоч і мали певний прогрес, але повним поступом в ключових питаннях не стали. Було домовлено, що Мінські домовленості щодо перемир'я на Донбасі мають виконуватись. Також президенти П. Порошенко та В. Путін обговорили низку важливих питань, серед яких проведення місцевих виборів на Донбасі та газова проблема.

За словами Президента П. Порошенка, «всі учасники зустрічі твердо стоять на позиціях мінського меморандуму і сконцентровані на виконанні всіх його пунктів». Утім, зустрічі у Мілані, схоже, не позбавили європейських лідерів сумнівів щодо готовності Росії виконувати свої обіцянки, адже останні події переконують, що російська політика формується не заявами, а реальними діями. Втім очевидно, що кожна наступна зустріч відкриває додаткові канали для переговорів, і Росія також шукає шляхи виходу з ситуації. Тож залишається сподіватися, що головні домовленості будуть досягнуті незабаром.

Позачергові вибори до Верховної Ради України

Н. Тарасенко, мол. наук. спів роб. СІАЗ НБУВ

Парламентські вибори 26 жовтня очима українських експертів

26 жовтня в Україні відбулися позачергові вибори народних депутатів Верховної Ради. У виборах взяли участь 29 партій, які висунули свої виборчі списки, а також 3322 мажоритарних кандидати, які балотуються як від політичних сил, так і в порядку самовисування. Всього вибори проводилися в 198 округах.

Через дії проросійських бойовиків вибори не проводилися в 9-ти з 21-го округів в Донецькій області та в 6-ти з 11-ти округів Луганської області.

Також, відповідно до закону про статус тимчасово окупованих територій, вибори не проводилися в Криму і Севастополі, на території яких розташовані 12 мажоритарних округів.

Таким чином, з 225-ти округів вибори не проводилися в 27-ми округах, і в парламент можуть бути обрані максимум 198 депутатів, а в цілому з урахуванням пропорційної складової – не більше 423 депутатів. Утім, незважаючи на неповний склад депутатів, Верховна Рада восьмого скликання є обраною і чекає початку своєї роботи, заявив заступник голови Центральної виборчої комісії А. Магера. При цьому він нагадав, що згідно з Конституцією, Верховна Рада вважається легітимною, якщо обрано не менше 2/3 її конституційного складу. Заступник глави ЦВК нагадав, що в 1994 р. Верховна Рада була обрана в складі 388 депутатів. «Ніхто не вважав і не вважає її нелегітимною, вона прийняла Конституцію 1996 року», – нагадав А. Магера (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/27/7042274/>).

За даними Центральної виборчої комісії явка виборців на позачергових парламентських виборах становила 52,42 % виборців. Всього в Україні проголосували 15 млн 963 тис. 312 виборців, на закордонних дільницях – 40 тис. 730 (http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp095_2pt001f01=910pt049f01=2.html).

Як повідомляє сайт Центровиборчкому, найактивніше виборці голосували у Львівській (70 %), Тернопільській (68,28 %) та Волинській (64,85 %) областях. Досить високою була явка в центральній та північній Україні: Рівненська область – 59,58 %, Хмельницька – 60,21 %, Житомирська – 56,67 %, Вінницька – 58,08 %, Черкаська – 56,05 %. Київська – 57,24 %, Чернігівська – 56,95 %. Дещо нижча – в таких областях: Сумська – 54,64 %, Полтавська – 54,53 %, Кіровоградська – 53,72 %, Дніпропетровська – 47,86 %.

Найнижчою ж явка була в південно-східних областях та Закарпатті: Луганська область – 32,87 %, Донецька – 32,4 %, Харківська – 45,32 %, Запорізька – 47,19 %, Херсонська – 41,36 %, Миколаївська – 42,8 %, Одеська – 39,52 %, Закарпатська – 44,68 %. В Києві явка становила 55,86 % (http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp095_2pt001f01=910pt049f01=2.html).

У Донецькій і Луганській областях не змогла проголосувати і половина виборців, але вибори вважаються такими, що відбулися. Голосування змогли провести тільки на 44 % виборчих дільниць Донецької і 30 % виборчих дільниць Луганської області. При цьому навіть у деяких округах, у яких вибори формально відбулися, вони проходили менше, ніж у половині дільниць. Проте, за словами глави Донецької обласної держадміністрації О. Кіхтенка, вибори там, де їх планували провести, відбулися організовано і без особливих ексцесів.

У парламентських виборах також взяли участь більше двох тисяч жителів окупованого Криму. Про це на брифінгу повідомив заступник голови Центральної виборчої комісії А. Магера. Він уточнив, що загалом у парламентських виборах взяли участь 2 тис. 864 жителя Криму. Для того, щоб проголосувати, їм довелося змінити виборчу адресу і проголосувати на

(<http://www.newsru.ua/ukraine/27oct2014/2864.html>).

За словами заступника голови ЦВК, для того, щоб проголосувати, загалом свою виборчу адресу змінили 21 тис. 704 жителі Донецької області та 11 тис. 119 жителів Луганської області. Всього по Україні своїм правом на зміну місця голосування скористалися 190 тис. 283 особи.

У день волевиявлення в Україні проводилося декілька екзит-полів (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/26/7042192/>). Національний екзит-пол «Рада-2014» проводили Фонд «Демократичні ініціативи ім. І. Кучеріва», Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) та Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова. Було опитано 16 643 респондентів на 400 виборчих дільницях. Застосовувалася методика «таємного голосування». Відсоток людей, які взяли участь в опитуванні, становить 73 %. Похибка становить від 0,5-1 %. Результати Національного екзит-полу були оприлюднені на прес-конференції в «Укрінформі». За його даними голоси виборців розподілилися наступним чином: «Блок Петра Порошенка» отримав 23 % підтримки, «Народний фронт» – 21,3 %, «Самопоміч» – 13,2 %, «Опозиційний блок» – 7,6 %, Радикальна партія О. Ляшка – 6,4 %, ВО «Свобода» – 6,3 %, ВО «Батьківщина» – 5,6 %. Не подолали 5% бар'єр «Громадянська позиція» з 3,5% підтримки, КПУ – 2,9%, «Сильна Україна» – 2,6%, Правий сектор – 2,4%, Заступ – 1,8. Решта партій набрали менше 1% голосів виборців.

Екзит-пол «Україна. Парламентські вибори-2014» провели Центр «Соціальний моніторинг» та Український інститут соціальних досліджень ім. А. Яременка на замовлення телеканалу «Інтер». Опитування проходило методом самостійного заповнення міні-анкет, імітувалась процедура таємного голосування. Було опитано близько 20 тис. виборців на 400 виборчих дільницях. Найбільшу підтримку виборці висловили знову ж таки «Блок Петра Порошенка» – 23,1 %, «Народний фронт» отримав 19,7 % голосів, «Самопоміч» – 11 %, «Опозиційний блок» – 9,9 %, Радикальна партія О. Ляшка – 6,6 %, ВО «Свобода» – 5,8 %, ВО «Батьківщина» – 5,7 %.

Організаторами Міжнародного екзит-полу виступив уряд Канади, соціологічна група «Рейтинг», Baltik Surveys за підтримки Міжнародного республіканського інституту. Виборці були опитані на виході з 330 виборчих дільниць. Опитано 25 тис. респондентів. Похибка вибірки не більше 1,5 %.

За даними Міжнародного екзит-полу, оприлюдненого на прес-конференції в УНІАН, «Блок Петра Порошенка» набирає 22,2 %, «Народний фронт» – 21,8 %, «Самопоміч» – 14,2 %, «Опозиційний блок» – 7,8 %, Радикальна партія О. Ляшка – 6,4 %, ВО «Свобода» – 5,8 %, ВО «Батьківщина» – 5,6 %. Не проходять до парламенту «Громадянська позиція» А. Гриценка з 3,2 % підтримки виборців, КПУ з 2,9 %, «Сильна Україна» з результатом 2,7 %.

За даними екзит-полу від Студії Савіка Шустера, оприлюдненого в ефірі телеканалу «Україна», «Блок Петра Порошенка» набирає 23,2 %, «Народний фронт» А. Яценюка – 20,7 %, «Самопоміч» – 13 %, «Опозиційний блок» –

8%, Радикальна партія О. Ляшка – 6,8 %, ВО «Свобода» – 5,8 %, ВО «Батьківщина» – 5,5 %. «Громадянська позиція» А. Грценка – 3,1 %, КПУ – 2,9%, «Сильна Україна» – 2,8 %.

За даними Телевізійного екзит-полу ICTV, проведеного TNS, який оприлюднили в ефірі телеканалу, «Блок Петра Порошенка» набрав 24,63 % голосів, «Народний фронт» А. Яценюка – 22,32 %, «Самопоміч» – 11,7 %, Радикальна партія О. Ляшка – 7,4%, «Опозиційний блок» – 6,8%, ВО «Батьківщина» – 6,07 %, ВО «Свобода» – 6,03 %, «Громадянська позиція» А. Гриценка – 2,8 %, КПУ – 2,79 %. Було опитано на виході з 605 дільниць 20 тис. респондентів. Стверджується, що ймовірність помилки – не більше 0,7 %.

Отже, виходячи з того, що всього за списками обирається 225 депутатів, можна прогнозувати, що «Блок Петра Порошенка», який за даними екзит-полів отримав 22–24 % голосів, делегує в Раду 60-62 депутати, «Народний фронт», якому дають 20-22 %, – 55-57 депутатів, «Самопоміч» (11–14 %) – 34-35 депутатів, «Опозиційний блок» (6–8%) – 21-22 депутати, Радикальна партія Ляшка (6–7 %) – 16-17 депутатів, «Свобода» (6 %) – 16-17 депутатів, «Батьківщина» (5–6%) – 15-16 депутатів (http://espresso.tv/news/2014/10/26/skilky_predstavnykiv_v_radi_otrymayut_partiy_i_poperedniy_pidrakhunok).

Водночас, за оприлюдненими даними ЦВК станом на ранок 28 жовтня за результатами підрахунку 83,67 % опрацьованих протоколів, до парламенту проходять 6 політичних партій: «Народний фронт» (22,02 %), «Блок Петра Порошенка» (21,65 %), «Об'єднання “Самопоміч”» (10,96 %), «Опозиційний блок» (9,47 %), Радикальна партія Олега Ляшка (7,46 %), Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» (5,70 %). Дивним чином з переліку потенційних переможців парламентських виборів «випала» «Свобода», яка за даними практично усіх екзит-полів йшла попереду «Батьківщини», долаючи 5 %-ий бар'єр. Така відверта невідповідність попередніх результатів результатам екзит-полів дає підстави для сумнівів щодо можливої фальсифікації результатів виборів, принаймні в тому, що стосується «Свободи».

Лідер «Свободи» О. Тягнибок закликав своїх однопартійців та прихильників не піддаватися настроям поразки. Про це він написав на своїй сторінці у Facebook.

«Свободівці! Націоналісти! Не слухайте маячню, не піддавайтесь настроям поразки! Максимум зусиль на захист наших голосів!» – зазначив О. Тягнибок.

Водночас віце-спікер Верховної Ради, «свободівець» Р. Кошулинський запевнив, що його партія до парламенту проходить.

«За нашими підрахунками, є 5,4 % за мокрими печатками», – сказав він, додавши, що наразі існують проблеми з довозенням бюлетенів.

«Тому ми спокійні. У нас є понад 5 %. Це за нашими даними паралельного підрахунку... Ми спокійні і чекаємо завтрашнього дня, коли вже будуть протоколи із мокрими печатками», – заявив Р. Кошулинський в ефірі 5 каналу.

Сенсаційними назвали результати екзит-полів соціологи, адже ще тиждень тому рейтинги деяких партій кардинально різнилися. Найбільш несподіваними результатами, згідно з екзит-полами, можна вважати високий відсоток підтримки «Народного фронту», «Самопоміч», а також факт проходження ВО «Свобода», заявив директор Українського інституту аналізу та менеджменту політики Р. Бортник. За його словами, реальні результати виборів відрізняться від результатів екзит-полів. «В середньому в Україні ця різниця буде в межах 3 %. Плюс до цього ще буде бонус приблизно у 0,5 % для непопулярних нині партій, бо, виходячи з дільниці після голосування, люди не хочуть зізнаватися, що голосували за них», – заявив Р. Бортник.

Експерт підкреслив, що в опублікованих екзит-полах сюрпризом є фактично три результати. «По-перше, це результат партії “Самопоміч”. Я очікував, що вони пройдуть прохідний бар'єр, але не очікував, що їхній результат буде таким високим», – сказав політолог.

По-друге, додав він, це високий результат «Народного фронту», що свідчить про те, що вони обрали правильну передвиборчу піар-стратегію. І по-третє, це несподіване подолання прохідного бар'єру партією ВО «Свобода», перемогу якої не пророкувало жодне з соціологічних опитувань», – підсумував експерт.

Несподівані результати, які показали екзит-поли, пов'язані з тим, що до 30 % виборців не могли визначитися з вибором до самого дня голосування, вважає Р. Бортник. «Результат нинішніх виборів визначався безпосередньо на фінішній прямій, в останні два тижні», – зазначив Р. Бортник. І ці два тижні, підкреслив експерт, багато чого змінили, внесли істотний перелом у виборчу кампанію з багатьох напрямків.

«Для когось це був позитивний перелом: хтось зміг свою виборчу кампанію посилити, достукатися до людей. А для когось це був негативний перелом: хто втратив те, що, здавалося б, вже було в кишені, наприклад, для партії Тігіпка і “Тромадянської позиції” Гриценка», – підсумував політолог.

Особливістю виборчої кампанії було те, що вона була дуже короткою і людям важко було обирати, констатував заступник директора Агентства моделювання ситуацій О. Голобуцький. «Були очікування того, що явка буде низькою, але що настільки низькою, не сподівалися», – зазначив він.

За словами О. Голобуцького, «було мало часу, щоб ознайомитися, складні обставини в країні, деякі люди взагалі не розуміли, для чого ці вибори. Велика частина людей не бачать, за кого голосувати, тому що їхні інтереси ніким не представлені. Це в першу чергу виборці Півдня і Сходу, які голосували раніше за ПР», – прокоментував експерт. Він додав, що люди приймали рішення в останні дні, можливо, навіть на самій виборчій дільниці.

Перші результати голосування на позачергових виборах до парламенту показують, що Президент П. Порошенко втратив за чотири місяці 30 % виборців. Таким чином, українці на виборах дали Президенту останній шанс, вважає директор Агентства моделювання ситуацій В. Бала

(<http://ua.korrespondent.net/vibory2014/3436817-ukraintsi-na-vyborakh-daly-poroshenkovi-ostannii-shans-ekspert>).

«Втрата такої великої підтримки говорить про те, що П. Порошенко робить не те, що потрібно і що чекає українське суспільство. Це ще не початок його кінця, але, як говориться, останнє китайське попередження», – відзначив В. Бала.

За словами політолога, Президенту на сьогоднішній день варто менше говорити, а почати працювати. Експерт вважає, що П. Порошенко після виборчої президентської кампанії відразу розпочав кампанію з виборів до Верховної Ради. «Він говорив, що ми будемо робити те і те. Але реально, навіть підписання Угоди про асоціацію з ЄС відбулося завдяки Майдану. Багато речей, які не зробив Президент, у мирний час були б не так чутливі, як зараз», – вважає В. Бала.

Голосування, на думку експерта, також показало, що громадяни України вже не хочуть мати царя, а хочуть жити в країні з парламентсько-президентською формою правління. «Це означає, що Порошенкові варто забути говорити “я”. Тому, якщо він не зробить серйозних висновків, не змінить свою поведінку, то надалі у нього можуть бути реальні проблеми з підтримкою громадян», – додав політолог.

Політичний експерт з Чернівців С. Вишинський вважає, що результати екзит-полів не у повній мірі відповідають дійсності. «Екзитполи є не зовсім точними. Вони демонструють картину виборів лише серед городян. Адже опитування проводять тільки в обласних центрах. Тому думка мешканців області загалом не враховується, – констатує С. Вишинський. – А саме їхня думка і може кардинально змінити результати. Так, на мою думку, Радикальна партія Олега Ляшка насправді може обійти “Самопоміч” саме за рахунок більшої підтримки у селах та селищах» (<http://promin.cv.ua/news/2014/10/26/7551>).

Результати екзит-полів прокоментували також представники провідних політичних сил, що приймали участь у виборах. Міський голова Львова А. Садовий, зокрема, вважає попередні результати екзит-полів відображенням очікувань громадян України. «Це очікування українців. Українці хочуть змін, українці хочуть реформ», – заявив А. Садовий в ефірі програми «Шустер live». Він також додав, що після виборів залишиться працювати у Львові. «Оскільки у мене 50-й номер у списку, я, очевидно, не проходжу до парламенту і залишаюся працювати у Львові», – сказав він.

А. Садовий також висловив думку про необхідність проведення виборів до місцевих органів влади вже навесні наступного року. Окрім того, один з кандидатів у депутати від «Самопоміч» Є. Соболев пообіцяв, що його партія зробить усе, аби була скасована депутатська недоторканість (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/26/7042198/>).

Не має наміру йти в парламент з посади мера й лідер партії УДАР, міський голова Києва В. Кличко. Про це він сказав в ефірі телеканалу «1+1». «Кияни дали мені великий кредит довіри, щоб реалізувати необхідні реформи, у киян великі очікування, і я в жодному разі їх не підведу. Але,

взявши на себе відповідальність і очоливши об'єднаний список, я веду до Верховної Ради своїх партійців – політиків, які повинні реалізувати очікування людей не тільки в Києві, а й по всій країні, впроваджувати реформи. А в парламент з посади мера я не піду», – цитує заяву В. Кличка прес-служба його партії (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26657870.html>).

Політик також зазначив, що має «великі очікування» від нового парламенту і сподівається на співпрацю столичної влади і новообраного складу Верховної Ради. «Нам потрібно ухвалити багато законопроектів. Один з ключових – зміни до законодавства щодо зарахування до доходів бюджету міста Києва податку на доходи фізичних осіб. Всі говорять про децентралізацію влади і бюджету. Тому податки киян повинні залишатися у Києві. На сьогодні дефіцит міського бюджету – більш ніж 3 мільярди гривень і при цьому понад 8 мільярдів у нас щорічно вилучають», – додав В. Кличко.

Лідер «Радикальної партії» О. Ляшко стверджує, що більш низький у порівнянні з прогнозами соціологів результат його партії, який прогнозують екзит-поли, пов'язаний з кампанією, яку проти партії проводив губернатор Дніпропетровської області І. Коломойський та підконтрольний йому телеканал «1 + 1» (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/lyashko_obizhen.html).

На думку лідера партії «Свобода» О. Тягнибока, до відносно низького результату партії на дострокових парламентських виборах призвели «маніпуляції соціологів». «Вони спеціально занижували наші цифри, і багато наших прихильників вирішили не голосувати за нас», – сказав він в ефірі «Шустер Live». О. Тягнибок також вважає, що новообраний парламент «не працюватиме повну каденцію». Серед позитивних результатів виборів він відзначив те, що в українському парламенті «вперше не буде більшовицької партії» (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/tiagnubok_sotsiologu.html).

Лідер партії «Батьківщина» Ю. Тимошенко заявила про готовність всіма силами допомагати «тій владі, яку сформував народ України». «У першу чергу я хочу констатувати, що парламентські вибори відбулися», – заявила вона (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/gritsenko_porazka.html).

«Наша команда буде всіма силами допомагати тій владі, яку сформував народ, щоб Україна знищила корумповану систему, стала членом НАТО... Ми будемо завжди на стороні людей», – додала Ю. Тимошенко.

За її словами, парламентські вибори в Україні відбулися, і уперше за 23 роки обраний проєвропейський парламент, а дві політичні сили – «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт» А. Яценюка – отримали мандат на здійснення влади.

«Україна отримала сьогодні ще один посилений шанс продемонструвати високий і переконливий рівень успіху», – наголосила лідер партії «Батьківщина». За її словами, створення проєвропейського парламенту означатиме можливість просування України на європейському шляху і приєднання до системи колективної безпеки – НАТО.

Вона підкреслила, що «Батьківщина» чітко дотримуватиметься своїх принципів і в новому парламенті робите все, щоб люди відчули зміни та добилися справедливості.

Ю. Тимошенко подякувала українцям за те, що вони прийшли на вибори, подякувала тим, хто голосував за «Батьківщину», та привітала партії, які пройшли в парламент. Також вона заявила, що партія «Батьківщина» докладе всіх зусиль для того, щоб перший номер списку партії Н. Савченко отримала дипломатичний статус представника Парламентської асамблеї Ради Європи. За її словами, «отримання достатньо вагомого дипломатичного статусу дозволить “Батьківщині” разом із ПАРЄ наполягати на негайному її звільненні».

Лідер партії «Опозиційний блок» Ю. Бойко заявив, що позачергові парламентські вибори 2014 року – найбільш «брудні» за всю історію України по відношенню до опозиції. «Ми вдячні всім, хто віддав голос за нашу політичну силу», – сказав він. Ю. Бойко звернувся до членів виборчкомів із закликком «рахувати голоси по совісті».

Інший лідер «Опозиційного блоку» Н. Шуфрич пророкує нові конфлікти всередині влади. «Цей парламент буде конфліктним в середині влади», – сказав він в ефірі «Шустер Live» (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/shyfrich_boiko.html).

Лідер партії «Громадянська позиція» А. Гриценко готовий подати у відставку з посади голови партії. «Якщо ЦВК підтвердить результат екзит-полів, я, за європейською традицією, подам у відставку з посади голови партії», – сказав він в ефірі програми «Шустер Live» 26 жовтня. А. Гриценко також зазначив, що готовий визнати поразку на парламентських виборах. «Це вибір людей, його треба визнати», – сказав він (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/grytsenko_out.html).

Глава держави у день виборів до Верховної Ради України відвідав звільнене від терористів місто Краматорськ, де ознайомився з перебігом голосування на двох виборчих дільницях. Він відзначив рекордну явку виборців і подякував за таку громадянську активність.

П. Порошенко поспілкувався з солдатами військової частини і висловив подяку за подвиг, який кожен з них здійснює щодня. «Ваша служба, ваша самовідданість на благо України – це подвиг, – заявив Президент. – Для мене, як і для мільйонів українців, ви – герої, яким ми завдячуємо своїм мирним життям. Дякую вам за це».

Глава держави підкреслив, що «приїхав сюди, щоб захистити виборче право військовослужбовців». За словами Президента, дві третини військовослужбовців, які перебувають у зоні АТО, фізично не мали можливості бути включеними до реєстру виборців. «Те, що нам вдалося організувати фактично за 48 годин, дало можливість більше 10 тисячам військовослужбовців, які розташовані по всій зоні АТО, обрати собі владу, реалізувати своє конституційне право, і це надзвичайно важливо», – заявив П. Порошенко (<http://www.president.gov.ua/news/31493.html>).

Президент України проголосував на виборах до Верховної Ради в Центральному будинку офіцерів Збройних Сил України. Голосуючи, глава держави зазначив, що віддав свій голос за майбутнє, європейський напрямок розвитку країни та за оновлення влади.

Президент висловив сподівання, що український народ зробить дуже відповідальний вибір. «Дуже сподіваюся, що так само, як ми вже маємо нову Україну, як після Революції гідності маємо нового Президента, будемо мати і новий Уряд, проєвропейську коаліцію і новий Парламент», – заявив глава держави.

П. Порошенко висловив сподівання, що після виборів вдасться сформувати потужну демократичну коаліцію, яка підтримає його дії на шляху до миру та розвитку держави. «Сподіваюсь на підтримку моїх зусиль для того, щоб в умовах парламентсько-президентської республіки мати єдину, потужну і ефективну команду для проведення реформ і для перемоги, щоб в Україну прийшов мир», – сказав глава держави. Президент висловив переконання, що після виборів реалізовувати реформи буде значно легше.

Після голосування глава держави відзначив, що вибори проходять без суттєвих порушень, у відповідності до європейських демократичних стандартів. «Сьогодні вибори відбуваються без суттєвих порушень. Я щасливий, що ми маємо вибори, які відповідають європейським демократичним стандартам, і сподіваюся, що запит українського народу на оновлення влади, нарешті, буде реалізований», – сказав він (<http://www.president.gov.ua/news/31494.html>).

Виступаючи після завершення голосування у передвиборчому штабі «Блоку Петра Порошенка», Президент України заявив, що зволікати з формуванням нової Верховної Ради, нової парламентської коаліції, нової більшості і нового Уряду ніхто не буде. «Вперше в історії України владні партії набрали більше 50 відсотків голосів. Це вражає і дає розуміння, що це той кредит довіри, який український народ дав політичним силам, щоб негайно розпочати процес реформ», – наголосив глава держави (<http://www.president.gov.ua/news/31497.html>).

Президент висловив упевненість у тому, що нарешті у Верховній Раді з'явиться проєвропейська більшість. При цьому глава держави наголосив, що Верховну Раду чекають значні зміни, в тому числі – скорочення кількості комітетів. «Комітети не потрібні, це все з минулого, коли намагалися дати хабаря за квотним принципом, щоб якимось чином когось утримати в коаліції, – сказав він, додавши, – Нас в коаліції будуть тримати інші принципи й інші цінності». Також глава держави вважає, що буде скорочена і кількість посад в уряді. «Це те, що сьогодні ми маємо зробити», – сказав він. Водночас, така категоричність заяв виглядає дещо передчасною, враховуючи те, що за чинною Конституцією Президент не має повноважень визначати ні структуру ВР, ні склад уряду, а про пропрезидентську більшість Верховної Ради говорити до оголошення офіційних результатів виборів зарано.

Президент також заявив, що внесе на затвердження парламенту ту кандидатуру Прем'єр-міністра, яка буде запропонована парламентською

коаліцією. Глава держави наголосив, що депутати «мають продемонструвати вміння не домовлятися, а брати на себе спільну відповідальність за долю держави, яка опинилася в дуже складному становищі». «Ми розділяємо відповідальність – Президент, майбутній Прем'єр, уряд і коаліція. Все у нас вийде», – сказав П. Порошенко.

У своєму «Твіттері» Президент П. Порошенко написав, що вважає доцільним формування парламентської коаліції у складі його політичного боку і партії «Народний фронт». «Якщо ви запитаете, чи бачу я “Народний фронт” в якості партнерів по коаліції – так, бачу. Ми точно маємо бути разом», – зазначив П. Порошенко. Він також зауважив, що «Блок Петра Порошенка» «буде основою парламентської коаліції» (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26657863.html>).

Зі свого боку, про готовність стати базою для формування коаліції з демократичних політсил, що пройшли в парламент, заявили представники «Народного фронту». Зокрема, таку заяву озвучив в програмі «Свобода слова» на ICTV увечері 27 жовтня міністр юстиції України, кандидат в народні депутати від «Народного Фронту» П. Петренко.

«Жодна з політсил, які пройшли в Раду, не мають права затягувати створення коаліції... Ми готові виступити базою для того, щоб сформувати коаліцію, і до неї мають увійти всі демократичні партії, які пройшли в Раду», – сказав він.

Раніше лідер партії «Народний фронт» Прем'єр-міністр України А. Яценюк заявляв, що спілкувався з Президентом України П. Порошенком і вони домовилися, що найближчим часом буде формуватися коаліція в новому парламенті. «База для нової коаліції – Угода про асоціацію», – додав А. Яценюк (http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/operativno_2.html).

Він також висловив надію, що в новий уряд увійдуть тільки професіонали-реформатори. «Сподіваюся, що до нового Кабінету Міністрів України увійдуть виключно професійні люди, які здатні проводити реформи, які здатні привнести зміни в Україні», – сказав він на брифінгу в штабі партії.

«Народний фронт» боротиметься за те, щоб на посаді прем'єр-міністра залишився А. Яценюк, заявив один з лідерів цієї політичної сили, керівник МВС А. Аваков в ефірі марафону Радіо Свобода та «Еспресо ТВ». За його словами, це була позиція партії з початку виборчих перегонів.

«У політиків не так багато вибору. Ті, хто отримав більше всього підтримки, повинні відповідати перед українським народом», – сказав він.

А. Аваков зазначив, що коаліція буде сформована доволі швидко. «Ми можемо сформувати проукраїнську коаліцію без пережитків минулого», – наголосив він (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26657879.html>).

У своєму Фейсбуку міністр внутрішніх справ А. Аваков відзначив, що парламентську більшість мають сформувати саме партії Майдана. За його словами, тільки така більшість буде потужною та проукраїнською силою.

«Люди, проголосувавши – практично однозначно вказали політикам як діяти. Непокори народ не потерпить. Та й навряд чи політиканство візьме верх над волею українців. Майдан був не даремно! “Народний Фронт”, “Блок

Петра Порошенка”, “Самопоміч”, “Свобода”, “Батьківщина” – зобов'язані, виконуючи волю українського народу, діяти узгоджено при формуванні коаліції та уряду. Амбіціям і торгам місця бути не повинно», – зауважив А. Аваков. Він також наголосив на необхідності політичної волі для цього.

Свої перші прогнози щодо формування парламентської більшості в новій Верховній Раді висловили українські політологи (http://www.newsru.ua/ukraine/27oct2014/politologi_rada.html). Є два варіанти: або коаліція партії «Блок Петра Порошенка» та «Народного фронту» і прем'єрство А. Яценюка, або «Народний фронт» може сам сформувати коаліцію без “Блоку Порошенка”, – заявив політолог В. Карасьов. На його думку, процес формування коаліції буде супроводжуватися дуже серйозною боротьбою за мажоритарників. А вони, в свою чергу, орієнтуються на сильних гравців.

«У кожному разі виборець проголосував за тандем Порошенко і Яценюка, проголосував за конкуренцію двох центрів влади. Виборець проголосував за сильний парламент. Люди інстинктивно бояться монополізації влади в руках Президента, навіть якщо цей президент прогресивний, проєвропейський і так далі», – зазначає В. Карасьов.

Вибори до Верховної Ради, на думку В. Карасьова, підвели ризику під періодом президентсько-центричної політики. «Такий результат досить несподіваний, але якоюсь мірою закономірний. Люди проголосували за сильний парламент, сильного Прем'єра, проти гіпотетичної монополізації влади в руках однієї команди», – вважає В. Карасьов.

Політолог В. Фесенко також вважає, що нова коаліція буде сформована на основі «Блоку Петра Порошенка» і «Народного фронту». «Я думаю, що каркас майбутньої коаліції – “Блок Петра Порошенка”, “Народний фронт”, “Самопоміч” і “Свобода”», – заявив він. Однак це, за словами В. Фесенка, не єдиний варіант. «Порошенко сказав, що переговори будуть вестися з усіма партіями, які пов'язані з Майданом і підтримують євроінтеграцію», – нагадав він.

Політолог К. Бондаренко відзначає можливу нестабільність майбутнього парламенту. Якщо угоду про коаліцію підпишуть в стислі терміни, за 10 днів, як сказав Президент, то вона дасть додаткову нестабільність, вважає експерт. За словами К. Бондаренка, в цій коаліції буде велике розходження інтересів тих політичних сил, які її складають.

«Яценюк – партія війни, Порошенко буде декларувати мир. Яценюк – це чітка орієнтація на США, Порошенко – прихильник балансу і рівноваги. Говорити про те, що їх можна об'єднати на майданній, постмайданній основі – це гасла. Треба більше конкретики. Ця конкретика може зруйнувати цю коаліцію», – пояснив політолог.

Він зазначив, що пошук формату коаліції буде здійснюватися не тільки протягом місяця, але і протягом всієї каденції нової Верховної Ради. «Нас можуть очікувати перманентні розпади коаліції, створення нових форматів, тобто те, що ми спостерігаємо в парламентській діяльності в Італії, Японії. Нестабільні парламенти, нестабільна парламентська більшість, нестабільний

уряд», – прокоментував К. Бондаренко (<http://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/3437056-u-novomu-parlamentimozhut-butuy-permanentni-rozplyd-koalitsii-politoloh>).

Що стосується опозиції, то, на думку політолога С. Тарана, у новій Верховній Раді їх буде дві. «З першою опозицією “Опозиційний блок” – все зрозуміло – вона допомагатиме Кремлю істерити про “три сорти України”. Друга опозиція – антиолігархічна. Вона складатиметься з тих небагатьох депутатів, які потрапили до парламенту через олігархічні списки «для прикраси», або просто випадково. Особливістю цієї опозиції є те, що: 1) її учасники можуть бути у багатьох фракціях; 2) вона немислима без підтримки ззовні; 3) за цією опозицією справжнє майбутнє», – відзначив експерт.

З огляду на пряму залежність, за словами політологів, конфігурації парламенту від депутатів-мажоритарників, важливими є прогнози, хто з політиків пройде по мажоритарних округах. Станом на 11 ранку 27 жовтня Центральна виборча комісія опрацювала 39,41% електронних протоколів по одномандатних виборчих округах. За попередніми результатами, зі 197 місць по мажоритарних округах 101 поки посідають самовисуванці. Другу сходинку за кількістю має «Блок Петра Порошенка» – 65 кандидатів у депутати. У «Народного фронту» – 16. «Свобода» може провести до Ради по одномандатних округах шість нардепів, по двоє – «Опозиційний блок» і ВО «Батьківщина». Також мають шанс потрапити в парламент по одному кандидату від «Правого сектору», «Воли», «Самопоміч», «Сильної України» та «Заступу» (<http://www.blitz.if.ua/?q=news&id=22986>).

Керівник штабу партії «Блоку Петра Порошенка» В. Ковальчук переконаний, що за результатами виборів в одномандатних мажоритарних округах до парламенту можуть потрапити приблизно 90 висуванців від пропрезидентської політичної сили. Він також прогнозує, що фракція партії буде найбільшою у парламенті, і довкола неї формуватимуть коаліцію (http://zaxid.net/news/showNews.do?u_shtabi_poroshenka_prognozuyut_peremogu_90_svoyih_mazhoritarnikiv&objectId=1327755).

Найбільше електронних протоколів по мажоритарці уже опрацювали на Закарпатті – 54,02 %. Найнижчі показники – на Сході України: Донеччина – 17,87 %, Луганщина – 12,31 %.

Більшість регіонів опрацювали близько 40 % протоколів. 100 % уже має 45-й округ на Донеччині. Там перемогу здобуває самовисуванець Ю. Звягільський із 72,73 % голосів (за нього проголосували 1454 людини).

На Вінничині після опрацювання майже 28 % протоколів перемагає син Президента О. Порошенко (66,21 %). На Дніпропетровщині проходить лідер «Правого сектору» Д. Ярош – 29,05 % голосів при опрацьованих 52,22 % протоколів. На Донеччині поки лідирують самовисуванці С. Ключев (майже 44 % голосів) та С. Тарута (58,19 %).

Від Житомирщини проходить нинішній нардеп і экс-голова Верховної Ради В. Литвин – 42,66 %. Закарпаття дає парламенту аж трьох Балог – самовисуванців В. Балогу (63,62 %), П. Балогу (47,36 %) та І. Балогу (43,75 %).

Кіровоградщина проголосувала за співаючого ректора М. Поплавського (37,54 %) і колишнього секретаря Київської міськради часів Л. Черновецького О. Довгого (32,13 %).

На Львівщині перемагає активіст Майдану В. Парасюк (54,41 %), відсторонений від обов'язків міністр охорони здоров'я О. Мусій (29,69 %), гендиректор телеканалу Zik Д. Добродомов (42,22 %) і брати Дубневичі – Богдан (53,36 %) і Ярослав (59,22 %).

Від Одещини має шанси пройти в Раду экс-голова ЦВК С. Ківалов (33,77 %) і Д. Жванія (29,08 %).

Полтавщина проголосувала за шість нинішніх і колишніх нардепів. Один із них – мільярдер К. Жеваго (56,37 %).

Сумщина обрала О. Сугоняко (23,96 %), президента Асоціації українських банків.

Харківщина хоче бачити в парламенті В. Хомутильника (31,47 %) та брата экс-голови Харківської ОДА М. Добкіна і нинішнього нардепа Д. Добкіна (35,84 %).

Київ обрав композитора Є. Рибчинського (32,36 %), представника «Правого сектору» Б. Березу (29,97 %), керівника Київської міської «Свободи» А. Іллієнка (37,84 %), свободівця Ю. Левченка (37,60 %) та двох нинішніх нардепів – В. Ар'єва (63,80 %) і Л. Ємця (38,37 %).

Водночас, як відзначили спостерігачі, саме присутність під час виборів мажоритарної складової спричинила більшість зафіксованих порушень волевиявлення. За словами виконавчого директора Комітету виборців України В. Тесленка, основна проблема на цих виборах «була закладена самим законом про вибори», яким передбачено змішану систему. «Більше ніж 90 % проблем зафіксовано саме в мажоритарних округах», – сказав В. Тесленко.

Він розповів, що основні порушення відбулися в 70 мажоритарних округах, при цьому «таких проблемних округів на минулих виборах у 2012 р. було вдвічі більше, а порушень на них – утричі більше ніж сьогодні».

В. Тесленко вважає, що боротьба між партіями «відбувалася без значних порушень, була демократичною та відкритою». «Це ще одне підтвердження, що вибори мають відбуватися за пропорційною системою... Загалом попередньо ми оцінюємо день голосування як такий, що відбувся на порядок відкритіше та демократичніше, ніж це було у 2012 р.», – вважає виконавчий директор КВУ.

В. Тесленко також відзначив, що головною особливістю цих виборів була відсутність системного застосування адміністративного ресурсу (<http://www.newsru.ua/ukraine/26oct2014/teslenko.html>).

За словами заступника голови ЦВК Ж. Усенко-Чорної на брифінгу в день голосування, «як за оцінками самої Центральної виборчої комісії, так і за оцінками спостерігачів, у тому числі і міжнародних, позачергові вибори 26 жовтня 2014 р. проходять відповідно до закону, чесно, прозоро, відкрито, з дотриманням усіх міжнародних стандартів».

Ж. Усенко-Чорна висловила надію на те, що така ситуація збережеться до завершення голосування. «Є нечисленні порушення, але їх в рази менше, ніж на чергових виборах, і в цілому вони не псують позитивної картини проведення голосування та виборів в цілому», – запевнила заступник голови ЦВК.

Вона також повідомила, що в ЦВК надійшло 18 скарг, пов'язаних з порушеннями, 16 з яких надійшли поштою (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/26/7042179/>).

Голова правління Комітету виборців України О. Кошель заявив, що голосування виборців на виборах до Верховної Ради проведено відповідно до вимог законодавства та міжнародних стандартів. «Ми маємо всі підстави говорити про те, що вибори в Україні відбулися відповідно до чинного законодавства, вибори в Україні відбулися відповідно до демократичних норм і принципів, і на сьогодні немає жодних підстав для тих чи інших спекуляцій навколо теми законності та легітимності виборів», – зазначив О. Кошель під час прес-конференції. За його словами, спостерігачі КВУ зафіксували понад 85 порушень технічного характеру. «Йдеться про незначні та непринципові порушення», – уточнив О. Кошель (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?vibori_v_ukrayini_vidbulisya_vidpovid_no_do_demokraticnih_norm_kvuv&objectId=501994).

Громадянська мережа «ОПОРА» також заявляє, що голосування на позачергових виборах народних депутатів України відбулося в штатному режимі, без інцидентів, які б могли поставити під сумнів легітимність виборчого процесу в цілому. Явка на виборах на рівні 51,2 % (за даними паралельного підрахунку «ОПОРИ», прогнозована похибка не перевищує 1,9 %) є досить високою, враховуючи фактор бойових дій на Сході, що свідчить про інтерес громадян до участі у політичних процесах. Абсолютна більшість кандидатів була у рівних умовах, хоча ведення виборчої агітації в окремих районах Донецької та Луганської областей значно ускладнилось виступами незаконних збройних формувань за підтримки регулярної армії Російської Федерації. Відповідно, кампанію не можна називати цілком вільною в межах країни. ОПОРА вважає раціональним рішення ЦВК не проводити голосування у 15 одномандатних мажоритарних виборчих округах (9 – Донецька, 6 – Луганська область), зважаючи на відсутність контролю влади держави Україна над цими територіями та неможливість забезпечити на них законний виборчий процес.

26 жовтня спостерігачі ОПОРИ фіксували такі порушення на дільницях: спроби видачі бюлетенів без паспорта (12,9 % дільниць), присутність сторонніх осіб на дільницях (6,8 % дільниць), спроби незаконного голосування (6,3 % дільниць), спроба винесення бюлетеня за межі дільниці (4,1 %), порушення таємниці голосування (3,9 %), фотографування виборчого бюлетеня (2 %), спроба вкидання пачки бюлетенів (1,8 %), роздавання грошей та подарунків серед виборців (1,5 %) (<http://oporaua.org/news/7249-promizhni-pidsumky-rezultativ-sposterezhennja-gromadjanskoji-merezhi-opora-shchodo-perebigu-dnja-golosuvannja>).

На 20 % дільниць підготовче засідання виборчих комісій розпочалося раніше 7 год. 15 хв. Тоді як Закон України «Про вибори народних депутатів України» встановлює, що підготовчі засідання ДВК мають розпочатися не раніше ніж за 45 хвилин до початку голосування. Внаслідок цього, офіційні спостерігачі, які вчасно прибули на підготовче засідання ДВК, фактично були позбавлені можливості вести спостереження за перебігом усіх виборчих процедур, зокрема відкриття сейфу з бюлетеням, огляд, вкидання контрольного листа та опломбування виборчих скриньок. Спостерігачі виявили, що на 4,6 % виборчих дільниць не вівся протокол підготовчого засідання, що є порушенням частини 2 статті 35 Закону. Майже усі дільничні виборчі комісії країни проводили повноважні підготовчі засідання, забезпечуючи належний кворум (більше половини членів комісії від її загального складу). Так само не зафіксовано повторюваних інцидентів зі зникненням печаток ДВК.

Громадянська мережа «ОПОРА» заявила про порушення в ході голосування на дострокових парламентських виборах у Миколаївській, Черкаській, Рівненській та Дніпропетровській областях. Про це повідомляється на сайті громадської мережі «ОПОРА» (<http://opora.ua.org/news/7249-promizhni-pidsumky-rezultativ-sposterezhennja-gromadjanskoji-merezhi-opora-shchodo-perebigu-dnja-golosuvannja>).

Зазначається, що на одній з ділянок округу №131 в Миколаївській області не дорахувалися протоколів. «Кандидат в народні депутати Сергій Пляка ініціював перерахунок протоколів. В результаті комісія не дорахувалася 11 протоколів, відомості внесені у відповідний акт», – повідомляється на сайті Громадянської мережі «ОПОРА».

Кандидат в нардепи зазначив, що, незважаючи на «відсутність протоколів», члени комісії запакували бюлетені і приготували їх до відправки в окружну виборчу комісію.

На Рівненщині в 153 і 155 ОВК були зафіксовані факти переписування членами комісії протоколів з результатами голосування. Спостерігачі «ОПОРИ» зафіксували ці порушення на відео.

В Дніпропетровській області, за даними «ОПОРИ», в окружну комісію №37 почали звозити перші протоколи. «Ящики не опечатано, переліку документів немає, пачки з протоколами розкриті, а самі протоколи переписують в приміщенні окружному», – наголошується в повідомленні Громадянської мережі.

Такі ж випадки переписування були зафіксовані в Черкаській області на ОВК №196 і №199. «На питання спостерігача, що пишуть члени виборчих комісій в протоколах, вони не відповіли і взагалі зникли», – проінформували в «ОПОРИ» і наголосили, що такі дії є грубим порушенням закону, оскільки неможливо проконтролювати, які дані можуть бути внесені в протоколи безпосередньо на ОВК без присутності членів комісії та спостерігачів.

Найбільшого розголосу стосовно невдоволення порушеннями під час виборів набула на сьогодні заява заступника губернатора Дніпропетровської рбласти Г. Корбана, який висунув Президенту П. Порошенку ультиматум з

вимогою звільнити прокурора області Р. Федика. «Прокурор-тітушка Федик повністю продався Вілкулу та “Опозиційному блоку”. Зокрема, він закрив очі на масові цинічні фальсифікації на 38-му, 31-му, 32-му округах, де нібито перемогли і сфальсифікували результат під кандидатів в депутати-організаторів побиття Євромайдану 26 січня 2014», – заявив Г. Корбан.

«Тим самим прокурор Федик, куплений Вілкулом, дав ляпаса Блоку Петра Порошенка і всім демократичним силам. Оскільки результат в базовій Дніпропетровській області, яка грудьми захистила свою країну, був сфальсифікований на користь “Опозиційного блоку”», – додав він.

Водночас, якщо порівняти динаміку та тип порушень з останніми черговими виборами 2012 року та позачерговими виборами в п'яти проблемних округах 2013 року, то спостерігачі констатують зменшення фактів контрольованого голосування та спроб шахрайства у ході дня виборів. Це свідчить про зниження впливу адміністративного ресурсу та підкупу на виборців. Тим не менше, всі факти, зафіксовані спостерігачами та журналістами, повинні розслідуватись правоохоронними органами з метою профілактики порушень в перспективі та покарання винних за незаконні дії.

Разом з тим, виявлені в день голосування порушення не носили системного і спланованого характеру та за своїми наслідками не можуть суттєво вплинути на результати волевиявлення, відзначили в «ОПОРІ».

Міністерство внутрішніх справ отримало 597 повідомлень про події, пов'язані з виборчим процесом 26 жовтня, повідомляється на сайті МВС (<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1200533>). «З них у 51 випадку йдеться про підкуп виборців. Зафіксовано також 68 фактів розповсюдження агітаційних матеріалів, 33 – пошкодження бюлетенів, 22 – розповсюдження неправдивих відомостей і 20 – повідомлень про мінування», – йдеться в повідомленні.

За даними відомства, в Харкові співробітниками міліції в підвалі школи №103 (просп. Тракторостроителей, 110), де розташовані виборчі дільниці №№ 631458 – 631461 виборчого округу №170, була виявлена граната «РГД-42» з викрученою чекою, яка лежала поруч. Граната з чекою вилучена. «У цій же школі був затриманий чоловік з автоматом АКС-74У № 696034 з 2-ма магазинами до нього і 30 патронами», – повідомили у відомстві.

Також наголошується, що правоохоронці зафіксували, як мінімум три випадки неправомірних дій членів виборчих комісій. «Наприклад, у Вінницькій області в селищі Каменогорка секретар ДВК кинула в урну для голосування кілька бюлетенів відразу, а в Києві, глава окружної виборчої комісії №217 (вул. Героїв Дніпра, 32-г, Оболонський район) допустила в серверну ОВК двох невідомих», – йдеться в повідомленні. Також за час голосування на виборчих дільницях зафіксовано чотири випадки смерті людей.

Більш напруженою була ситуація під час голосування у Луганській та Донецькій областях. У Луганській області бойовики залякували місцевих жителів покаранням за голосування на виборах до Верховної Ради, стверджують в РНБО. Зокрема, пенсіонерам роздавали листівки із погрозами

невидачі пенсії, якщо вони підуть голосувати. Крім того, з 25 жовтня людей, які проживають на території, підконтрольній бойовикам, не випускають в міста, які контролюють українські військові.

За інформацією спеціального кореспондента в Луганській області Н. Чернухи, у Стаханові та прилеглих містах з'явилися листівки з оголошенням, де були розміщені фотографії членів комісії 106 округу, це місто Сєверодонецьк. І там вказувалося, що ці люди розшукуються за фальсифікацію виборів і засуджені до розстрілу, за їхні голови призначено нагороду приблизно у 100 тис. грн. Цей інцидент наробив чимало галасу по округу, тому що поява журналістів на будь-якій ділянці супроводжувалася сильною напругою аж до того, що людям довелося приховувати свої обличчя (http://newsradio.com.ua/2014_10_27/Luganshhina-vibori-projshli-z-chislennimi-porushennjami-9018/).

У Донецькій області найбільше людей прийшло голосувати в Слов'янську і Краматорську, трохи менше в Маріуполі. У самому Донецьку вибори не проходили на жодній з дільниць. Обійшлося без будь-яких провокацій і яких-небудь великих конфліктних ситуацій в тих місцях, де вибори проходили. Тому можна казати про те, що, не дивлячись на низьку явку, вибори в Донецькому регіоні, не рахуючи території, яку контролює так зване ополчення ДНР, відбулися.

Порушення, безумовно, були, але носили вони епізодичний і неглобальний характер. Швидше, було більше чуток і фейків. Надходила інформація про те, що обстрілювали людей, які йшли на вибори, потім ця інформація не підтверджувалася, говорилося про те, що бойовики нападають на виборчі дільниці і викрадають голів комісій, потім теж цю інформацію спростовували. Тобто ті порушення, які були, скоріше можна назвати стандартними в день виборів. Тобто десь зіпсували бюлетені, десь не з'явився голова виборчої комісії, але це все носило дійсно епізодичний характер, і якби ці вибори проходили зовсім вже в мирний час, то можна було б казати, що вони пройшли досить успішно (http://newsradio.com.ua/2014_10_27/Donchchina-najb-lsha-javka-bula-u-Slovjansku-Kramatorsku-9314/).

Отже, позачергові вибори депутатів Верховної Ради України відбулися. Попри коротку виборчу кампанію, яка проходила в умовах військового конфлікту на Сході країни, можливість перезавантаження парламенту використана. Новий парламент буде змушений відповідати сьогodнішнім і майбутнім викликам. Суспільство вже не дозволить депутатам відсиджуватись, а контролюватиме їх і нагадуватиме партіям про ті програми, які вони декларували напередодні виборів. Будемо сподіватися, що новий парламент вийде на більш високий рівень консолідації навколо миру, реформ та руху у європейському напрямку.

Зарубежные отзывы о состоявшихся в Украине внеочередных парламентских выборах

Международная реакция на прошедшие в Украине внеочередные парламентские выборы приобрела в целом одобрительный тон еще до окончательного подведения их итогов. Зарубежные политики и наблюдатели признали, что, несмотря на сложную политическую обстановку, в которой проходила избирательная кампания, голосование было организовано на должном уровне и соответствовало международным стандартам. В то же время, оптимизм, высказываемый международным сообществом по этому поводу, пока можно назвать достаточно сдержанным.

Влиятельные зарубежные СМИ в своих материалах, посвященных избирательной кампании в Украине и дальнейшим политическим перспективам страны, указывают на укрепление ее прозападной ориентации, подтвержденной итогами состоявшихся выборов, но обращают внимание и на ряд проблем, с которыми может столкнуться украинское общество в ближайшем будущем.

Так, портал «Bloomberg Businessweek» подчеркивает, что «в военное время украинцы голосуют за прозападные силы».

Авторитетная английская газета «The Independent» в статье под заголовком «Украинский кризис: участки открываются на фоне хрупкого перемирия», также отмечает прозападную направленность партий, которые будут представлены в парламенте. При этом, отмечает газета, «политическая элита Украины может продолжить управлять страной, преследуя личные интересы».

Американское издание «The Washington Post» высказывает предположение, что украинские выборы покажут национальное разделение запада и востока страны. «Украинские лидеры называют выборы триумфальным концом эпохи Януковича, дверью в европейское будущее», однако, отмечает издание, «реальная ситуация в стране повода для радости не даёт»: многим политикам, которые стремятся представлять интересы жителей, попросту опасно появляться в некоторых регионах Украины.

Тем не менее, выборы сегодня можно считать состоявшимися, а их итоги, при всей противоречивости оценок, – важным политическим фактом, который в ближайшем будущем будет определять ход политических процессов в стране.

Напомним, контроль за выборами осуществляли более 12 тыс. независимых наблюдателей, порядка 10 тыс. из которых представляли неправительственные организации. По словам главы украинского Центризбиркома А. Олешова, около двух с половиной тысяч наблюдателей представляли 20 международных организаций и отдельные страны. Самую крупную миссию (около 800 человек) прислало Бюро по демократическим институтам и правам человека ОБСЕ.

Комментируя ход и предварительные результаты украинских выборов, генеральный секретарь Совета Европы Т. Ягланд заявил, что они стали «ясным выражением стремления украинского народа к миру, демократии и единству страны». Он поприветствовал проведенные выборы и отметил, что по их итогам Президент П. Порошенко и Премьер-министр и А. Яценюк имеют обязательства по проведению демократических реформ, которые, как показали выборы, поддерживаются большинством избирателей.

О том, что внеочередные выборы депутатов Верховной Рады соответствуют международным стандартам, заявил президент США Б. Обама. Об этом говорится в его заявлении на сайте Белого дома.

«Я признателен правительству Украины за проведение кампании и голосования на выборах, как уже засвидетельствовали международные эксперты, в значительной степени в соответствии с международными стандартами», – отметил в своем заявлении президент США.

Б. Обама также заверил в намерении США сотрудничать с новой Верховной Радой, особенно в вопросах реформ, демократического развития страны, усиления верховенства права, экономической стабильности и роста в Украине.

Поздравил Украину с успешными парламентскими выборами и госсекретарь США Дж. Керри. В обращении, опубликованном на сайте Госдепартамента, сказано, что украинцы «снова выбрали демократию, реформы и евроинтеграцию».

Дж. Керри заявил, что США приветствуют приверженность Украины к открытому и честному политическому процессу, укрепляющему национальное единство. Он отметил, что украинские власти сделали все возможное для того, чтобы свой голос могли отдать как можно больше избирателей по всей стране.

По мнению госсекретаря США, выборы в Украине характеризовались отсутствием какого-либо насилия, соблюдением установленного порядка и низким уровнем нарушений по сравнению с предыдущими годами.

Он также заявил о готовности США сотрудничать с президентом Украины и новым составом Верховной Рады.

Еще одним шагом на демократическом пути Украины назвал проведение парламентских выборов посол США в Украине Д. Пайетт.

«Сегодня мы имели честь наблюдать украинскую демократию в действии, когда страна, во второй раз в этом году, пришла к избирательным урнам – теперь чтобы проголосовать за новый парламент. Мы приветствуем всех, кто у себя в стране и по всему миру смогли проголосовать, и ждем оценки сегодняшнего голосования местными и международными наблюдателями», – сказано в его заявлении и заявлении посла США при ОБСЕ Д. Беера об украинских парламентских выборах, распространенном американским дипломатическим представительством.

Как отметил посол США, в течение нескольких часов представители посольства посетили десять избирательных участков в Киеве, чтобы увидеть, как разворачиваются события в день голосования. «Сотрудники

избирательных комиссий, наблюдатели и граждане, с которыми мы общались, с готовностью обсуждали подготовку к выборам и были полны энтузиазма по поводу возможности вновь проголосовать за изменения. Атмосфера была оптимистичной и позитивной», – поделился своими впечатлениями дипломат.

Удовлетворение в связи с решительностью, с которой украинские граждане поддержали «политический процесс, основанный на демократических ценностях, уважении к правам человека, правам меньшинств и верховенстве права», высказал также генеральный секретарь НАТО Й. Столтенберг

О том, что завершившиеся в Украине внеочередные выборы в Верховную Раду – важный шаг на пути укрепления демократии в стране, заявил также премьер-министр Канады С. Харпер.

По его словам, «выборы стали важным шагом в процессе укрепления демократии в Украине. Украинский народ продолжает показывать свое мужество и приверженность в построении мирной и процветающей страны».

«Канада будет продолжать поддерживать народ Украины, который взял курс на новую историю, в которой Украина будет признана всеми нациями, как свободная, демократическая и суверенная страна», отметил он.

Приветствовал проведение парламентских выборов в Украине премьер-министр Великобритании Д. Кэмерон.

Выборы четко продемонстрировали преданность Украины демократии», – говорится в заявлении Д. Кэмерона. Он отметил, что украинцы «показали реальную решительность реализовать свое право выбора», несмотря на трудности, с которыми столкнулись из-за нестабильности на Востоке и аннексии Крыма. «Важно, чтобы Россия уважала результаты этих выборов, а также местных выборов, которые будут проведены в соответствии с украинским законодательством», – сказал Д. Кэмерон.

Он также призвал Президента Украины П. Порошенко и новое украинское правительство к проведению политических, экономических и административных реформ.

Как «победу демократии» охарактеризовал прошедшие в Украине выборы в своем заявлении МИД Италии.

По мнению главы итальянского внешнеполитического ведомства Ф. Могерини, важно, что на состоявшихся выборах была высокая явка избирателей, которая свидетельствует о том, что украинский народ и политические силы готовы строить мирное и стабильное будущее.

«Италия со своей стороны будет поддерживать курс реформ, который президент Петр Порошенко и новый парламент должны продолжить. Мы также подтверждаем свою приверженность политическому урегулированию кризиса для стабилизации на Украине», – подчеркнула Ф. Могерини.

Глава комитета Европарламента по иностранным делам Э. Брок в своей предварительной оценке результатов выборов в Верховную Раду, сделал акцент на том, что для отношений между Украиной и ЕС они, в первую очередь, означают, что Украина сможет реализовать соглашение об

ассоциации и провести необходимую трансформацию, которая является важным пунктом для сближения с Евросоюзом. «Это результаты, имеющие большое значение для украинской демократии и становления правового государства. Они позволят провести процесс трансформации, который необходим для того, чтобы сделать Украину современной, свободной и экономически успешной страной», – заявил Э. Брок.

Кроме того, как подчеркнул политик, результаты украинских выборов – «это отказ от лево- и праворадикальных партий, это выбор в пользу проевропейских сил, в пользу демократии», что, по его мнению, «положит конец разговорам о фашизме в Украине, поскольку эти партии не играют никакой роли».

На этот аспект обратил внимание и уполномоченный правительства ФРГ по межобщественному сотрудничеству с Россией, странами «Восточного партнерства» и Центральной Азией Г. Эрлер, который, положительно расценив организацию и ход украинских выборов, подчеркнул, что «было бы еще лучше, если бы “Свобода”, как и “Правый сектор”, не вошла в состав нового украинского парламента». «Уже во время президентских выборов в мае этого года мы увидели, что успех праворадикалов не безграничен, хотя они и представлены в правительстве. Думаю, что если нынешние результаты не изменятся, то можно говорить об ослаблении праворадикальных сил на Украине, потому что “Свобода” на выборах в парламент два года назад получила в два раза больше голосов», – заявил Г. Эрлер.

Представитель парламентской ассамблеи Совета Европы К. Чоп, говоря об украинских выборах, отметил, что «мрачный «настрой украинского народа на этих выборах отражает серьезность кризиса, в котором находится страна. Однако украинцы выбрали новую Верховную Раду, продемонстрировав свое стремление к изменению сложившейся ситуации». По его словам, новый парламент должен последовать примеру граждан и взяться за работу: провести реформы и без промедления принимать все необходимые законы.

«Выборы ясно показали решимость украинского общества к переменам – люди выбрали Европу и мир. Новая Рада и будущее правительство будет нести ответственность за то, чтобы страна встала на путь европейских реформ и реинтеграции всей территории Украины. Европейский союз и Европейский парламент будут поддерживать Украину на протяжении всего этого процесса», – заявил, комментируя ситуацию в Украине, глава делегации Европарламента А. Пленкович.

Специальный координатор и глава миссии краткосрочных наблюдателей ОБСЕ К. Харштедт заявил, что выборы в Украине прошли в соответствии с демократическими требованиями. При этом украинские власти смогли провести выборы на значительной части территории Украины, что, по мнению К. Харштедта, означает «новый шаг для Украины в проведении выборов в соответствии с демократическими обязательствами».

«В этот решающий момент для будущего своей страны, учреждения и украинские избиратели откликнулись на сложные проблемы, связанные с

проведением выборов, которые в значительной степени подтвердили демократические обязательства страны. Власти Украины сумели провести голосование во многих районах страны и продемонстрировали устойчивость, которая поможет преодолеть национальные и международные вызовы», – заявил К. Харштедт.

Член миссии ОБСЕ по наблюдению за выборами в Украине, депутат Европарламента Р. Хармс в своей комментарии о прошедших выборах обратила внимание на то, что молодым партиям, которые раньше не участвовали в выборах, с трудом далась предвыборная борьба.

«У них было всего около трех месяцев, чтобы составить предвыборную программу, списки кандидатов, заявить о себе. Им необходимо было найти средства, чтобы иметь возможность баллотироваться. И сегодня часто выяснялось, что их просто не знают. И это, на мой взгляд, несколько несправедливый момент в борьбе между старожилами и новичками», – подчеркнула наблюдатель.

Признает украинские выборы демократическими, несмотря на то, что проходили они в сложные времена и при тяжелых обстоятельствах, и президент правозащитной организации Freedom House Д. Кремер. «Думаю, процесс был действительно демократическим», – сказал он. Д. Кремер также отметил, что эта оценка касается и выборов в восточных областях. «Хотел бы признать, что проведение выборов на Донбассе – это сложное дело и сегодняшние результаты показывают, что очень много людей пришло на участки, несмотря на давление, не смотря на то, что им трудно добраться до избирательных участков», – подчеркнул он.

О том, что состоявшиеся в Украине выборы являются самыми честными за последние 20 лет, заявила председатель Украинского Конгрессового Комитета Америки Т. Олексий. Кроме того, вице-президент УККА А. Футей подчеркнул, что миссия не зафиксировала систематических нарушений на этих выборах. «Наши наблюдатели не увидели “каруселей”, подкупа избирателей. Мы видели ограниченное количество нарушений», – заявил он.

Члены делегации наблюдателей от Парламентской ассамблеи Черноморского экономического сотрудничества, которые следили за ходом голосования на выборах в Верховную Раду, также положительно оценили избирательный процесс.

«Выборы прошли хорошо, несмотря на то, что активность была значительно меньше, чем на предыдущих президентских выборах, когда явка была 80 %. Но тогда ситуация была такая, что в народе температура была высокой и интерес к выборам был больше», – отметил заместитель председателя ПАЧЭС, руководитель грузинской делегации в ПАЧЭС Д. Саганелидзе. Он также позитивно оценил отсутствие применения административного ресурса на выборах.

О том, что выборы в украинский парламент были организованы и проведены в соответствии с международными обязательствами, демократическими стандартами и национальным законодательством, заявили и наблюдатели от Организации за демократию и экономическое развитие –

ГУАМ. «Группа наблюдателей ГУАМ удовлетворена итогами мониторинга. Выборы в целом могут быть оценены положительно – как свободные и справедливые», – отметил генеральный секретарь ГУАМ В. Чечелашвили.

При этом представитель Азербайджана Э. Мамедов подчеркнул, что наблюдатели имеют замечания по отдельным избирательным участкам относительно организации выборов и деятельности избиркомов, однако они не носили принципиального характера и не смогли оказать существенного влияния на результаты голосования.

То, что выборы в Украине были хорошо организованы, признали и российские наблюдатели.

«На участках порядок. Выборы были хорошо организованы. А интервьюеры на высоте. Все выполняли по инструкции, на провокации не поддавались. За экзит-поллом было очень приятно наблюдать», – заявила руководитель отдела Аналитического центра Юрия Левады (Левада-центр, Москва, Россия) Е. Козаренко.

На высокий уровень подготовки интервьюеров обратила внимание и эксперт Института общественных дел, сотрудник Института социологии Варшавского университета Й. Конечна-Саламатин. «Конечно, на участках возникают мелкие проблемы. Но опыт помогает. Интервьюеры высококлассные профессионалы. Мы шокированы этим их профессионализмом. Главное – они были не агрессивны», – подчеркнула Й. Конечна-Саламатин.

Отметим, что российские парламентарии не принимали участия в наблюдении за ходом голосования в Украине. «Мы не получили официальное приглашение ни от Рады, ни от международных организаций, еще один момент – вопросы безопасности», – пояснил депутат Госдумы РФ В. Лихачев.

Некоторые представители российского политкума, в частности КПРФ, прогнозируемо раскритиковали исход избирательной кампании, отметив, что по итогам выборов Верховная Рада станет «станет агрессивной ультраправой монополией».

Об этом, в частности, заявил первый заместитель председателя ЦК КПРФ, первый вице-спикер Госдумы И. Мельников.

«Если говорить о результатах, то они плачевны для Украины. Во-первых, неонацистски настроенные и русофобские политики шли несколькими колоннами с разными названиями, и набранные каждой из этих колонн проценты не важны, важна их сумма и итог: Рада станет агрессивной ультраправой монополией», – заявил политик.

Кроме того, по его словам, большие вопросы вызывает низкая явка избирателей, «не созвучная с эйфорическими настроениями победителей». Это, подчеркивает И. Мельников, говорит о том, что «поле настроений на Украине для нынешней власти – минное. А значит, противоречия рано или поздно срезонируют».

И. Мельников также подчеркнул, что КПРФ не может признать результаты выборов в Верховную Раду. «Главная причина – проведение

“избирательной кампании” в условиях тотального давления на политиков и избирателей. Там, где живет страх за свою жизнь, там не живут какие-либо выборы. Идейная оппозиция курсу Киева, в первую очередь КПУ, была, по сути, загнана в подполье, из которого сложно организовать работу с гражданами», – заявил он.

Напомним также, что накануне выборов постпред России в ООН В. Чуркин раскритиковал украинские выборы за «множественные нарушения», «нечистоплотность» и «цинизм».

Кроме того, как стало известно накануне выборов, российская сторона не подавала заявку на регистрацию своих наблюдателей на выборах в парламент Украины.

В то же время, глава администрации президента РФ С. Иванов ранее заявил, что результаты украинских выборов будут признаны Россией.

Это подтвердило и позднее заявление главы российского внешнеполитического ведомства С. Лаврова. «Судя по всему, эти выборы состоялись. Думаю, что мы признаем результаты этих выборов», – отметил он. «Нам очень важно, чтобы в Украине наконец появилась власть, которая занимается не борьбой друг с другом, а реальными проблемами, которые перед страной стоят», – подчеркнул С. Лавров, пояснив, что нынешний украинский Президент «является нашим партнером, партнером нашего президента», который неоднократно подтверждал это, в том числе в ходе переговоров в рамках «минской» группы.

«П. Порошенко неоднократно, в том числе на встречах в Милане и с президентом России В. Путиным, и в более широком формате подтверждал свою приверженность выполнению этих договоренностей», – заявил глава российского МИДа. Он отметил также, что России «будет с кем разговаривать и в Верховной Раде, и в правительстве, потому что... в любом случае, ведущей силой в Верховной Раде станет “Блок Петра Порошенко”».

«Мы ждем официального подведения итогов, пока идут довольно разноречивые сведения. Но уже сейчас явно, что выборы, несмотря на довольно жесткую и грязную кампанию, состоялись», – заявил заместитель главы российского внешнеполитического ведомства Г. Карасин. «Тот расклад сил, который пока вырисовывается, наверное, позволяет руководству Украины всерьез заняться решением корневых проблем своего общества», – отметил также представитель МИД РФ.

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

21-23 жовтня 2014 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулася XXI міжнародна наукова конференція «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного

простору» – щорічний науковий форум Інформаційно-бібліотечної ради НАН України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Асоціації бібліотек України і Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів Міжнародної асоціації академій наук.

У роботі конференції, що мала на меті визначення основних засад стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України на період до 2020 року, заснованої на тісній інтеграції та кооперації зусиль бібліотек України та інформаційних інституцій, взяли участь понад 400 учасників. Серед них – відомі вчені, керівники бібліотечної галузі, фахівці вітчизняних бібліотек та наукових установ, а також зарубіжні гості. З-поміж них – делегація Бібліотеки імені Врублевських Литовської академії наук на чолі з директором Сігітасом Нарбутасом, директор представництва компанії «Ельзевір» у Росії, Білорусі та Україні (одного із найбільших в світі видавництв наукової, технічної та медичної інформаційної продукції і послуг) Марат Фатхулін та інші.

«Ми відчуваємо, як події останнього часу змінюють Україну й усіх нас», – сказав генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, доктор історичних наук В. Попик, відкриваючи пленарне засідання конференції. Нагальні проблеми бібліотечно-інформаційної сфери, спричинені сучасними інформаційними й суспільними реаліями, потребують консолідації зусиль фахівців галузі й вагомої державної підтримки. А для успішного втілення реальних змін у бібліотечно-інформаційній сфері, на думку доповідача, «потрібна рішуча політика держави, органів влади, спрямована не на констатацію ситуації, а на кардинальне вирішення проблем, що, не зрідка, власне, не потребує навіть додаткових бюджетних асигнувань».

Концептуальною щодо визначення бібліотечних стратегій в умовах цифрового суспільства була доповідь на пленарному засіданні форуму доктора філософських наук, академіка НАН України, академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права, голови Інформаційно-бібліотечної ради НАН України, почесного генерального директора НБУВ О. Онищенко. Про реальні кроки в окресленому напрямі йшлося у виступах начальника управління регіональної та культурно-просвітницької роботи Міністерства культури України Л. Нікіфоренко, заступника директора з наукових питань Бібліотеки імені Врублевських Литовської академії наук Р. Ціценене, генерального директора Національної парламентської бібліотеки України Т. Вилегжаніної, заступника директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, члена-кореспондента НАН України А. Крючина, президента Української бібліотечної асоціації І. Шевченко, директора представництва компанії «Ельзевір» М. Фатхуліна та інших. Низку конструктивних пропозицій щодо формування фундаментальної електронної бібліотеки «Україніка» виклав у своїй доповіді генеральний директор НБУВ В. Попик.

У рамках конференції також відбулася нарада керівників провідних бібліотек України, Української бібліотечної асоціації та Асоціації бібліотек України. Її учасники обговорили стратегічні засади розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України на період до 2020 р. Одноставну підтримку отримала пропозиція генерального директора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Володимира Попика підготувати звернення до урядових інституцій та до керівництва Верховної Ради України щодо удосконалення бібліотечно-інформаційного законодавства, зокрема що стосується врегулювання процедури закупівлі комп'ютерного обладнання для бібліотек та інформаційних установ.

Нагальні проблеми та пріоритетні завдання бібліотечно-інформаційних інституцій, окреслені доповідувачами під час пленарного засідання, стимулювали жваві дискусії учасників секцій, семінарів та круглих столів, що відбулися у рамках конференції за напрямками бібліотечно-інформаційної діяльності. Про зміст виголошених доповідей і повідомлень та предмет дискусій цих наукових заходів ідеться в короткому огляді.

Учасники та гості форуму мали змогу переглянути тематичні документні експозиції та виставки нових видань НБУВ, розгорнуті у виставкових залах Бібліотеки (*Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського* (<http://www.nbuv.gov.ua/node/1484>). – 2014. – 28.10).

* * *

14-го сентября в Кривом Роге на площади возле памятника Козаку Рогу впервые в городе было проведено международное научное мероприятие «ScientificFun – Научные пикники в Украине». Этой новостью поделились в Криворожском национальном университете. Здесь отметили, что целью мероприятия стала массовая популяризация науки среди детей и школьников путем общения с учеными, демонстрации интересных опытов и участия молодежи в проведении научных исследований и демонстраций. Партнером и соорганизатором данного мероприятия выступил Криворожский педагогический институт (*«Кривбасс On-Line»* (<http://krnews.ua/content/view/38124/92/>). – 2014. – 16.09).

* * *

23–26 серпня в м. Яремче Івано-Франківської обл. в рамках виконання проекту «Нанотвінінг» Сьомої Рамкової Програми ЄС відбулася 3-я Міжнародна літня школа для молодих вчених «Нанотехнології: від фундаментальних досліджень до прикладних застосувань» (далі – Школа). Організатори заходу: Інститут фізики НАН України та партнери: Тартуський Університет (Естонія), компанія European Profiles A.E. (Греція), Туринський Університет (Італія), Університет П'єра і Марії Кюрі (Франція). Під час Школи молоді вчені отримали можливість прослухати серію лекцій в галузі нанонауки і нанотехнологій, що були прочитані вченими зі світовим ім'ям з університетів і науково-дослідних

інститутів різних країн (Естонія, Італія, Франція, Англія, Росія, Україна та ін.).

Кожний робочий день був присвячений одному з тематичних напрямів школи. Зранку проходили лекції, у другій половині дня – доповіді молодих вчених та їх обговорення з лекторами та іншими учасниками Школи. Також було виділено окрему тренінг-секцію, присвячену можливостям участі українських науковців у програмі ЄС Horizon 2020 та програмі COSME.

Учасникам, які брали участь на конкурсній основі, було надано 30 грантів для молодих науковців (віком до 36 років) з різних країн світу.

Усього у Школі взяли участь більше 50 молодих науковців, деякі з них були делеговані партнерами Інституту фізики з проекту «Нанотвінінг» та приїхали з Італії, Франції, Греції, Естонії.

Проведення цього заходу стало доброю традицією, яка збирає молодих науковців з усіх куточків України та представників з провідних наукових установ та університетів світу.

1-а та 2-а Міжнародні літні школи проводились у 2012–2013 роках, їх відвідали науковці та студенти з понад 10 країн – Польщі, Італії, Іспанії, Франції, Австрії, Німеччині, Греції, Білорусії, Росії, Молдови та ін.

Упродовж трьох років школа набула популярності серед молодих вчених з різних країн світу, викликала жвавий інтерес у преси та отримала визнання міжнародних експертів. Вже зараз вона перетворилась на щорічний захід, який спрямований на підтримку молодих науковців. Школа стала своєрідною вагомою сходинкою на шляху наукових звершень як для молодих науковців, так і для вчених з ім'ям, які мають можливість поділитися своїми знаннями та досвідом з людьми, які в майбутньому, можливо, будуть уособлювати українську та світову нанонауку.

Програму школи та фотогалерею Ви зможете переглянути на сайті: <http://www.iop.kiev.ua/~nanotwinning/iss3/> (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua/UA/news/Pages/contents.aspx?ffn1=ID&fft1=Eq&ffv1=1931>)).

* * *

27–30 серпня у м. Львові у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася II Міжнародна науково-практична конференція «Нанотехнології та наноматеріали» (NANO-2014) в рамках виконання проекту «Нанотвінінг» Сьомої Рамкової Програми ЄС. Науковці з університетів і науково-дослідних інститутів з понад 20 країн (Естонія, Італія, Франція, Туреччина, Польща, Україна та ін.) поділилися своїми знаннями та досягненнями в галузі нанонауки і нанотехнологій. Також було виділено окрему секцію, присвячену можливостям участі українських науковців у програмі ЄС Horizon 2020. У конференції взяли участь більше 350 науковців, серед яких проф. Жанмаріо Мартра з Туринського університету (Італія), проф. Франческо Бонакорсо з Інституту хімічних та фізичних процесів (Італія), проф. Леонід А. Чорнозатонський з

Інституту загальної фізики ім. Прохорова (Російська Федерація), др. Леонід Долгов з Тартуського університету (Естонія), проф. Роберто Капуто з Університету П'єра і Марії Кюрі (Франція), др. Владі між Мішта та Роман Клімкевич з Інституту низьких температур та структурних досліджень (Польща), Емір Туркоглу з Агрі-Ібрагім Університету (Туреччина) та інші. Усього організатори конференції отримали близько 500 заявок з понад 27 країн світу.

Організатори міжнародної конференції: Інститут фізики НАН України та партнери: Львівський національний університет імені Івана Франка, Тартуський Університет (Естонія), компанія European Profiles A.E. (Греція), Туринський Університет (Італія), Університет П'єра і Марії Кюрі (Франція).

Від імені організаторів конференції зі вступним словом звернувся до присутніх директор Інституту фізики НАН України, координатор проекту «Нанотвінінг», професор Л. Яценко. Він відзначив значне зростання чисельності учасників, які у важкий для України час усе ж відважилися на участь у науковому обговоренні, а відтак представили всі регіони нашої держави, навіть ті, де зараз тривають бойові дії.

Також був зачитаний привітальний адрес віце-президента Національної академії наук України А. Наумовця до учасників конференції: «...Ми зараз маємо важку політичну ситуацію в Україні й інших частинах світу. Тому плідна міжнародна співпраця між науковцями є дуже важливою не лише для науки. Міжнародна співпраця повинна допомогти вирішити політичні конфлікти і нерозуміння та допомогти знайти шляхи до нашого мирного майбутнього. Я бажаю учасникам школи та конференції успішно освоїти та поділитися фундаментальними та прикладними знаннями в галузі нанонауки і нанотехнологій, налагодити зв'язки та співпрацю між різними провідними науковими та дослідницькими організаціями в цій області і, таким чином, створити хорошу основу для подальших практичних досягнень».

Координатор проекту висловив сподівання, що проект «Нанотвінінг» і надалі сприятиме інтеграції українських учених у європейське наукове й інноваційне середовище шляхом формування стратегічних альянсів науково-дослідницьких інститутів та університетів на національному та міжнародному рівнях. Це стимулюватиме розвиток нанотехнологій в Україні, активізувавши взаємодію творців інноваційних нанотехнологій із бізнес-структурами задля здійснення трансферу технологій і залучення інвестицій у наукову сферу.

Про важливість партнерства у реалізації проекту «Нанотвінінг» і необхідність вільного обміну ідеями та думками щодо розвитку нанонауки йшлося у виступі професора Жанмаріо Мартра (Туринський університет, Італія).

Експерт із нанотехнологій European Profiles (Греція), доктор В. Архангельський зазначив, що II Міжнародна науково-практична конференція NANO-2014 сприятиме розвитку спільних міжнародних досліджень у сфері нанотехнологій і наноматеріалів, а також у галузях, що знаходяться на стику наукових напрямів.

Програма конференції передбачала проведення пленарних і секційних засідань, представлення та огляд стендових доповідей. Серед перших пленарних доповідей, була доповідь доктора Франческо Бонакорсо, який є спеціалістом з досліджень такого новітнього матеріалу, як графен і один з експертів, хто написав «дорожню карту» із дослідження, розвитку та застосування графена в рамках європейського проекту «Graphene Flagship».

Основними тематичними напрямками конференції були: мікроскопія нанооб'єктів, нанокомпозити та наноматеріали, наноструктуровані поверхні, нанооптика та нанофотоніка, наноплазмоніка та підсилена коливальна спектроскопія, нанобіотехнології та нанохімії технології.

Під час конференції відбулась презентація книги Springer «Nanocomposites, Nanophotonics, Nanobiotechnology and Applications», до якої увійшли кращі статті з минулорічної конференції НАНО-2013. У цьому році також планується вже третє видання, адже попередні два користуються значною популярністю.

Також матеріали конференції будуть опубліковані та виставлені у відкритому міжнародному журналі Nanoscale Research Letters в рамках спеціального випуску «Nanotechnology and Nanomaterials (NANO-2014)».

Більш детальну інформацію про конференцію та наукові доповіді, які були зроблені можна подивитись на сайті конференції: <http://www.iop.kiev.ua/~nanotwinning/conference2/> (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua/UA/news/Pages/contents.aspx?ffn1=ID&fft1=Eq&ffv1=1932>)).

* * *

Відбулася X Міжнародна науково-практична конференція «Історична роль “Народного Руху України”» у відновленні української держави та побудові громадянського суспільства», присвячена 25-річчю утворення «Народного Руху України за перебудову». Український інститут національної пам'яті виступив співорганізатором ювілейного заходу. На конференції провідні українські науковці обговорили сучасні науково-теоретичні, політичні, ідеологічні та економічні проблеми утвердження Української держави та становлення українського громадянського суспільства.

Директор Українського інституту національної пам'яті В. В'ятрович виступив із доповіддю: «КГБ проти Руху. Становлення Народного Руху України в документах спецслужб». «Якщо говорити про документи кінця 80-х років, то, на жаль, в 1990 р. за наказом було знищено майже всю оперативно-агентурну інформацію, що стосувалася діяльності Народного Руху України. Багато матеріалів було вивезено з України. В Україні залишився невеликий масив документів – в основному повідомлення КГБ про ситуацію в Україні, що надсилалися керівництву Комуністичної партії», – розповів В. В'ятрович.

Дослідник наголосив, що дуже вагомою причиною протестного руху в Україні в кінці 80-х стала Чорнобильська катастрофа. «Саме Чорнобильська катастрофа показала українському суспільству, якою жахливою і фольшовою є влада, і саме після цієї катастрофи значна частина людей, які до того залишались лояльними, почали втрачати довіру до тієї влади».

На думку А. Киридон, саме «рухівці» започаткували розбудову громадянського суспільства, а сьогодні Рух продовжується в Майдані. У своїй доповіді вона розглянула феномен Майдану як функціональний простір та місце пам'яті через виявлення характеристик регіональної ідентичності, уявлень про події та реакцію на них. «Історична свідомість українців, яка є посередником між минулим і майбутнім та інструментом конструювання ідентичностей, перебуває у кризовому стані і це потребує з боку держави цілеспрямованої та ефективної політики пам'яті, бо існування різних історичних пам'ятей є причиною роз'єднаності й поділу України на два сегменти: української європейської та радянсько-російської євразійської орієнтацій», – заключила дослідниця.

За результатами конференції ухвалено резолюцію, в якій наголошується на потребі проведення низки наукових конференцій, які глибоко проаналізували б досвід Народного Руху України, з'ясували причини того, чому програмні завдання Руху за 25 років наезалежності так і не були до кінця реалізовані державою.

А 9 вересня у Центральному державному архіві громадських об'єднань України відбулося урочисте відкриття виставки документів Національного архівного фонду «Перемога силою духу», присвяченої 25-й річниці Народного Руху України. Мовою архівних документів експозицією було відтворено багатогранну діяльність Народного Руху України, виникнення якого знаменувало утворення широкої народної опозиції та виявилось важливим кроком у здобутті Україною незалежності та розбудові її як демократичної держави.

Оснoву експозиції виставки склали унікальні документи з фонду Народного Руху України, що зберігаються в Центральному державному архіві громадських об'єднань України, а також із фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України. Цінні свідчення про поширення Руху по всій території України містяться в документах державних архівів областей.

Особливу увагу привертають документи з архівів Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей, доступ до яких сьогодні, на жаль, неможливий.

Виставкою репрезентовано складний шлях, який пройшов Рух: від організаційного становлення як масової і незалежної громадської організації «Народний Рух України за перебудову» до поступової трансформації в провідну політичну партію.

Документи дають змогу відтворити масштабну роботу Центрального проводу Руху та його регіональних осередків щодо вироблення стратегії і тактики діяльності; організації низки масових суспільно-політичних акцій,

зокрема «живого ланцюга» між Києвом і Львовом, присвяченого річниці проголошення Злуки УНР і ЗУНР, святкування 500-ліття українського козацтва на Запоріжжі, підняття на щоглі біля приміщення Київської міськради національного синьо-жовтого прапора тощо.

На виставці вперше презентовано документи НРУ, нещодавно передані на державне зберігання до ЦДАГО України, які влились у вже існуючий фонд. У рамках заходу також представлено відеофільм з фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного з історії становлення НРУ, що висвітлює перебіг і проведення Установчого з'їзду Народного Руху України за перебудову (*Народному Руху України – 25 // Волинь* (<http://www.volyn.rivne.com/ua/3384>). – 2014. – 12.09).

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Етим летом Изюмский приборостроительный завод (ИПЗ) принял участие в Международной выставке военной техники в Париже «Eurosatory-2014», где представил свою продукцию, в том числе, прибор наведения, который входит в состав комплекта боевого модуля «Сармат» и обеспечивает точное наведение на цель и управление полетом ракеты на расстоянии 5,5 км. 29 сентября представители ИПЗ приняли участие в выставке в Киеве, где представили системы наведения на цель для ракет, системы ночного наблюдения и т.д.

Справка. ГП «Изюмский приборостроительный завод» – единственное в Украине предприятие, производящее оптическое стекло. Его, в первую очередь, используют для нужд собственного предприятия (для производства оптических приборов военного и гражданского назначения). Также его продают в Украине и за рубежом (экспортируют в страны Европы, Америки и Азии). Завод производит, в частности, оптику для бронетехники. В 2011 году в результате реструктуризации завод передан в управление Государственного концерна «Укроборонпром». С октября 2012 года предприятие преобразовано в ГП «Изюмский приборостроительный завод» (ранее – Изюмский казенный приборостроительный завод) (*Харківська обласна державна адміністрація* (<http://kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/23476>). – 16.09).

* * *

ДП «Ізюмський приладобудівний завод» (ІПЗ) зараз має можливість збільшити обсяги виробництва, оскільки активно співпрацює з підприємствами-виробниками бронетехніки, такими як Київський бронетанковий ремонтний завод, Харківський бронетанковий ремонтний завод, ДП «Харківське конструкторське бюро з машинобудування ім. Морозова» та іншими. Про це повідомив директор ДП «Ізюмський

приладобудівний завод» С. Філоненко, демонструючи виробничі потужності підприємства голові Харківської облдержадміністрації І. Балуті.

За словами керівника області, основне завдання сьогодні – модернізувати ту техніку, яка є на українських підприємствах і складах, і поставляти для цієї техніки обладнання з ПЗ, тим самим знизивши відсоток покупки імпортних комплектуючих.

Як розповів С. Філоненко, сьогодні завод активно бере участь у різних виставках, як українських, так і міжнародних (*Харківська обласна державна адміністрація* (<http://kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/23476>). – 2014. – 16.09).

Енергоощадні технології

У ході засідання робочої групи з реалізації енергетичного компонента в рамках Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II» в Запорізькій області визначено розробника Проекту «Впровадження електронної системи моніторингу та аналізу розвитку енергетичної сфери області “Енергокарта”». Захід провів директор Департаменту промисловості та розвитку інфраструктури обласної державної адміністрації Є. Семечаєвський за участю представників Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II», Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій та Громадської ради.

Електронна карта розкриє привабливість для інвесторів енергетичного потенціалу відновлюваних джерел енергії в регіоні. «Технічне завдання вже затверджено, тепер маємо визначитись із розробником карти», – окреслив напрямок роботи Є. Семечаєвський.

Старший викладач Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій М. Безкровний поінформував про можливість та деталі реалізації новітніх технологій у рамках відповідного проекту. Зокрема, науковець детально зупинився на етапах виконання проекту та технічних особливостях роботи, яку можна виконати за наявності відповідного апаратного обладнання та необхідного програмного забезпечення. За його словами, на карту-основу можна розмістити будь-яку кількість «шарів» і включати їх за потребою.

В обговоренні питання взяв участь доцент кафедри теплоенергетики Запорізької державної інженерної академії О. Назаренко, який виступив з пропозицією нанести на карту можливий потенціал альтернативних джерел енергії на всіх територіях регіону.

Представник Громадської Ради І. Левчишин порушив питання щодо необхідності захисту геоінформаційних «шарів», які будуть нанесені на карту, а також публічності проекту та ступеня доступу громади до інформації.

За підсумками обговорення та голосування члени робочої групи визначили розробником енергетичної карти Запорізький інститут економіки

та інформаційних технологій (*Запорізька обласна державна адміністрація* (<http://www.zoda.gov.ua/news/24834/viznachenno-rozrobnika-energetichnoji-karti-regionu.html>). – 2014. – 10.09).

* * *

За підтримки Запорізької обласної державної адміністрації у виставковому центрі «Козак-Палац» відбулося відкриття ІV Міжнародного енергетичного форуму. Організаторами форуму виступили Запорізька торгово-промислова палата, обласна державна адміністрація, Запорізька міська рада, Торгово-промислова палата України за підтримки Конфедерації будівельників України, Центру ресурсоефективного та чистого виробництва, європейсько-українського енергетичного агентства, профільних відомств та асоціацій, консалтингових компаній.

У ході форуму обговорено такі актуальні теми як ефективне використання енергоресурсів у будівельній галузі, реалізація енергоефективних проектів у будівництві та житлово-комунальному секторі, досвід реалізації проектів з підвищення ресурсоефективності підприємств, гармонізація екологічного законодавства України відповідно до положень угоди про Асоціацію з ЄС. За участю авторитетних аналітиків та експертів у рамках засідань «круглих столів» учасники розглянули ресурсо- та енергоефективні технології і чисте виробництво для будівельного та промислового сектору.

Окрему увагу планується приділити перспективам і ризикам від упровадження нової системи торгівлі викидами парникових газів для українських підприємств, а також досвіду участі підприємств Запорізької області в системі торгівлі квотами на викиди парникових газів.

Більше дізнатися про потреби Запоріжжя та наочно представити свої пропозиції профільним компаніям з енергозбереження допоможе «Контактна енергетична біржа» (*Запорізька обласна державна адміністрація* (<http://www.zoda.gov.ua/news/24838/uchasniki-iV-mizhnarodnogo-energetichnogo-forumu-napratsovujut-uspishnu-model-energoefektivnosti.html>). – 2014. – 10.09).

Інформаційно-текомунікаційні технології

До кінця року Україна підготує до запуску телекомунікаційний супутник «Либідь». Про це заявив голова Національної ради з питань телебачення і радіомовлення Ю. Артеменко. «Я отримав лист від голови Державного космічного агентства, в якому йдеться, що в Криму завершено монтаж наземного комплексу управління, але через ті події, які відбулися, робота зупинена. Розпочата реалізація заходів для будівництва наземного комплексу управління в Києві. Роботу з підготовки до запуску космічного апарату передбачається завершити до кінця 2014 р.», – зазначив Ю. Артеменко (ZAXID.NET

(http://zaxid.net/news/showNews.do?ukrayina_do_kintsya_roku_pidgotuye_do_zapusku_suputnik_libid&objectId=1322060). – 2014. – 11.09).

* * *

Директор Харківського регіонального центру з інвестицій та розвитку Держінвестпроекту України О. Дудка презентував на другому Українському Software Development форумі діяльність харківського кластеру інформаційно-комунікаційних технологій «Kharkiv-IT». Зокрема, О. Дудка продемонстрував його конкурентні переваги: наявність 300 тисяч студентів; підготовку понад двох тисяч нових ІТ-фахівців щорічно; високий рівень навчання в Харківських вищих навчальних закладах.

Директор Харківського РЦІРу зазначив, що випускники харківських ВНЗ працюють на 400 ІТ-компаніях, що входять до харківського кластеру інформаційно-комунікаційних технологій «Kharkiv-IT». Серед них такі бренди, як: GlobalLogic, NIX Solutions, TeamDev, ProfITsoft, EPAM, Gameloft, Ciklum, Миратех, DataArt, SoftServe, SigmaSoftware, SvitlaSystems, Inc. та інші. Така багаточисельність компаній пов'язана із великою кількістю пропозицій на ринку праці і вартістю харківських програмістів на 10–15 % меншою, ніж у Києві і навіть у Львові.

О. Дудка зауважив, що торік координаційна рада кластеру затвердила стратегію розвитку, яка визначила 3 стратегічні цілі: підвищення компетенції кадрів, розвиток інфраструктури та взаємодії. Для реалізації цих завдань в 2013 р. було проведено Конкурс інноваційних проектів «ІТ-Kharkiv», на який було подано 263 проекти, 36 кращих проектів вийшли до суперфіналу, який було проведено під час Міжнародного форуму «Kharkiv-IT». На Форумі «Kharkiv-IT» також було представлено концепцію SmartKharkivRegion – нову Харківську ініціативу, спрямовану на розвиток інтелектуальної економіки регіону. Зараз цю концепцію розбудови екосистеми для створення Start-Up і впровадження інновацій покладено в основу стратегії регіонального розвитку Харківської області (*Національне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (<http://www.ukrproject.gov.ua/news/ukievi-bulo-predstavleno-diyalnist-klasteru-kharkiv-it>). – 2014. – 11.09).*

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Наукові працівники Інституту телекомунікацій та глобального інформаційного простору Національної академії наук України за допомогою сучасних приладів досліджують озеро Синевир. Результатом роботи науковців стане створення 3Д карти Синевира, де будуть зібрані всі дані про водойму.

Робота над створенням карти ділиться на два етапи: робота на озері та вивчення космічних фотознімків. Спочату науковці, за допомогою сучасних вимірювальних приладів, визначають всі глибини озера та створюють карту глибин водойми. Вони також зробиють відбір даних відкладів за допомогою

геологічної трубки та проведуть експеримент проникнення світла певної довжини хвилі на різних глибинах.

Другим етапом стане робота з космічними знімками. «Ми замовляємо знімки озера високої розподільної якості, які зроблені в різний період року, – розповідає науковий співробітник Інституту телекомунікацій та глобального інформаційного простору Національної академії наук України І. Радчук. – За їх допомогою планується зробити моніторинг водної рослинності та класифікацію рослин за двома індексами – LAI та NDVI. Також робитимуться дослідження антропогенного та техногенного навантаження на озеро, визначиться температурний режим озера та створиться база геоданих водойми» *(Науковці розробляють 3D карту Синевиру // Срібна Земля online (<http://sz.uz.ua/?p=229>). – 2014. – 15.09).*

* * *

Цього року Програмою малих грантів Глобального екологічного фонду, що впроваджується Програмою Розвитку ООН у співпраці з Департаментом екології та природних ресурсів Запорізької облдержадміністрації, започатковано реалізацію ряду екологічних проектів. А саме, «Поширення досвіду використання альтернативних джерел енергії шляхом розвитку практик та культури сушіння продукції за допомогою енергії сонця на прикладі зелених садиб Запорізької області», яким опікується громадська організація «Чисте довкілля Запоріжжя», та «Модернізація вуличного освітлення – приклад ефективної синергії демонстраційної та інформаційно-просвітницької діяльності в Запорізькій області» під опікою громадської організації «Еко клуб Запоріжжя».

У рамках останнього проекту щодо модернізації вуличного освітлення відбулася робоча поїздка представників проекту О. Северіна та В. Ширяєва, заступника директора Департаменту екології та природних ресурсів І. Каткової до смт Новомиколаївка. Вони відвідали дитячий садок «Пролісок», де безоплатно передали 1220 одиниць енергозберігаючих ламп комунальному підприємству «Варта» Новомиколаївської селищної ради.

Впровадження цих проектів у регіоні дасть можливість зменшити негативний вплив на довкілля, скоротити викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря та сприятиме збереженню природних і енергетичних ресурсів *(Запорізька обласна державна адміністрація (<http://www.zoda.gov.ua/news/24886/mizhnarodni-proekti-dopomagajut-oblasti-pereyti-do-energozberezhennya.html>). – 2014. – 15.09).*

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

У Комітеті з питань науки і освіти відбувся міжнародний круглий стіл на тему: «Формування і реалізація державної освітньої політики. Забезпечення освітніх реформ». Круглий стіл було організовано Комітетом

спільно з Національною академією педагогічних наук України, Альянсом USETI, Фондацією Socires (Нідерланди).

У заході, який відбувся 12 вересня 2014 року, взяли участь міжнародні експерти: Голова Європейської асоціації освітнього права і політики, професор Ян де Груф, професор Бостонського університету Чарльз Л. Гленн, вітчизняні експерти та громадські діячі у сфері освіти.

Голова Комітету з питань науки і освіти Л. Гриневич, розпочинаючи роботу круглого столу, зауважила: «Перед тим, як говорити про загальну стратегію реформи освіти, ми маємо сформулювати її основні завдання».

Перше, у зв'язку з підписанням Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, – українська молодь має бути конкурентоздатною у європейському просторі. «Конкурентоздатність можна будувати тільки шляхом належного змісту освіти, вивчення іноземних мов, нових технологій, формування вміння вчитися впродовж життя і будувати свою професійну траєкторію відповідно до сучасних вимог ринку праці» – наголосила Л. Гриневич.

Друге завдання випливає з ситуації поглибленого в останні роки нерівного доступу до якісної освіти. «Аналіз результатів ЗНО демонструє, що у нас існує прірва в можливостях здобувати вищу освіту між дітьми з села і міста, між дітьми зі звичайних шкіл і зі спеціалізованих шкіл, з поглибленим вивченням предметів. Це означає, що держава за державні кошти фактично проектує нерівний доступ до освіти. Ми зобов'язані усім дітям, незалежно від їхнього матеріального і соціального статусу забезпечити доступ до якісної освіти», – зазначила голова комітету.

Третє завдання, яке надзвичайно важливе, і яке необхідно враховувати під час реформування освіти – це необхідність «зшивання» нашої країни після тих складних подій, які ми переживаємо зараз.

«Це має реалізовуватись через зміст освіти. Це повинно втілюватись у системі виховання і у можливостях обміну досвідом, напрацюванням спільних проектів, обміном дітьми і молоддю між різними частинами країни. Система освіти є найкращим майданчиком для цього», – підкреслила Л. Гриневич (*Верховна Рада України* (<http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/97743.html>). – 2014. – 15.09).

* * *

Голова Комітету з питань науки і освіти Л. Гриневич взяла участь у Презентації Інституту професійних кваліфікацій. Захід відбувся 11 вересня 2014 року у Федерації роботодавців України. Інститут професійних кваліфікацій створюється як неприбуткова організація з метою підтримки інформаційно-аналітичної платформи для організації професійного діалогу щодо розвитку системи професійних кваліфікацій в Україні, ідентифікації та залучення широкого кола зацікавлених осіб до професійного діалогу.

Голова Комітету у промові підкреслила, що сьогодні в країні відсутня державна інституція, яка б забезпечувала зв'язок між системою освіти та

ринком праці. «Але в усіх країнах, де ми маємо успішний досвід взаємодії ринку праці і освіти, такі інституції є. І зараз створенням цього Інституту професійних кваліфікацій ми цю інституційну прогалину починаємо заповнювати. Це надзвичайно перспективно і може мати надалі переведення в площину певних державних рішень» – зауважила Л. Гриневич.

«Перед Інститутом стоїть першочергове завдання допомогти у напрацюванні професійних стандартів, які, відповідно до Закону «Про вищу освіту», за умови наявності, мають бути враховані у стандартах вищої освіти» – підкреслила голова комітету (*Верховна Рада України* (<http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/97742.html>)). – 2014. – 15.09).

* * *

Голова Комітету з питань науки та освіти Л. Гриневич взяла участь у нараді керівників вищих навчальних закладів України з питань імплементації Закону «Про вищу освіту». Захід відбувся 6 вересня за участю Прем'єр-міністра України А. Яценюка та міністра освіти і науки України С. Квіта у приміщенні Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Виступаючи перед учасниками наради, Л. Гриневич зазначила, що у Верховній Раді України з 2006 року, відколи хотіли змінити Закон «Про вищу освіту», побувало 9 законопроектів, якими намагалися запровадити зміни в українській вищій освіті. Народний депутат розповіла, що цей Закон впроваджуватиметься у три етапи. Перший етап – це етап напрацювання підзаконних актів (наказів, постанов, розпоряджень). Як зазначила народний депутат, це етап вироблення тих документів, без яких не можна рухатися далі, починаючи вже від освітніх стандартів. Але, на її думку, «навіть вже на першому етапі університети можуть зробити досить багато. І дуже важливо, щоб з цього приводу сьогодні відбулася конкретна розмова, що ми покроково маємо зробити, як привести у відповідність до закону університетські статuti, на які виклики чекають виші. Адже весь цей період ми готуємося до наступного етапу – наступного навчального року».

Голова Комітету наголосила, що з першого вересня 2015 р. запрацює Національне агентство з якості вищої освіти. Також, з цього часу відбудеться перехід на максимальне навантаження на викладачів – з 900 до 600 годин у рік. А кількість годин в кредиті має бути не 36, а 30. Це означає, що мають бути зміни в розподілі часу на навчальні курси відповідно до нових освітніх стандартів. Крім того, ми даємо студентам можливість вибору – до 25 % курсів. Це також важливо, адже посилює конкуренцію між викладачами».

Також народний депутат доповіла учасникам наради, що зареєструвала у Верховній Раді України законопроект про зміни до Бюджетного Кодексу, на виконання положення Закону «Про вищу освіту» стосовно рахунків у держаних банках (*Верховна Рада України* (<http://iportal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/97580.html>)). – 2014. – 08.09).

* * *

12 сентября в Днепропетровском Национальном горном университете председатель Днепропетровского областного совета Е. Удод представил студентам 14 вузов новый образовательный проект «Школа проектного менеджмента». Работа «Школы проектного менеджмента» будет осуществляться на базе Днепропетровского областного совета и «Молодежного центра Днепропетровщины». 28 слушателей (студенты 4–5 курсов, а также молодежь до 28 лет) отберут на конкурсной основе: онлайн тестирование и собеседование. Начало отбора запланировано на октябрь этого года.

Обучение рассчитано почти на четыре месяца и предусматривает овладение основами проектного менеджмента, разработки бизнес-проектов с применением современных и инновационных инструментов подготовки. Занятия будут проводить сертифицированные менеджеры проектов IPMA (Международная Ассоциация Управления Проектами), эксперты в области управления социальными и инвестиционными проектами, общественные деятели, специалисты-консультанты по местному экономическому развитию, а также квалифицированные практики, которые имеют опыт реализации проектов и обладают современными знаниями проектного менеджмента (*Новый формат (http://www.nf.dp.ua/2014/09/v-dnepropetrovske-sostoyalas-prezentatsyya-novoho-obrazovatelnoho-proekta-shkola-proektnoho-menedzhmenta/). – 2014. – 15.09).*

* * *

Першим спільним проектом Ради молодих вчених Дніпропетровської області та фахівців конструкторського бюро «Південне» ім. Михайла Янгеля стало створення молодіжного наукового клубу, стати членами якого запрошують студентів, молодих науковців, а також усіх, хто цікавиться питаннями сучасної науки і техніки. Очікується, що засідання клубу проходитимуть щомісяця, у кожну третю середу.

Розклад лекцій і тематика засідань буде представлена на сайті Ради молодих вчених. Серед уже відомих тем для обговорень «Демонізація освіти і науки в Україні: за і проти», «Управління знаннями» та «Про впровадження швидкісного руху поїздів Hyundai на українських залізницях».

Домовленість про співпрацю між молодими вченими Дніпропетровщини та фахівцями конструкторського бюро «Південне» ім. Михайла Янгеля було укладено у липні 2014 року. Таке рішення сторони ухвалили у ході спільної наради (*Дніпропетровська ОДА (http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=5CE3EC098B2B0ADDC2257D54004C1C5B). – 2014. – 15.09).*

* * *

«Не згасне слава Сонцелюба». Під такою назвою 16 вересня в приміщенні літературно-меморіального музею Михайла Коцюбинського

проходила V Всеукраїнська науково-практична конференція «Осінні читання», яка відкриває низку заходів до відзначення на Вінниччині 150-річчя великого Сонцепоклонника.

В пленарному засіданні взяли участь знані в Україні та за її межами науковці – дослідники творчості М. Коцюбинського, викладачі вузів, краєзнавці, письменники, студентська молодь, журналісти.

Відкрив засідання директор Вінницького літературно-меморіального музею М. М. Коцюбинського Ф. Панчук. Святкову атмосферу зуміли створити своїм патріотичним виступом учасниці вокального ансамблю «Ретро», які розпочали виступ з пісні на слова В. Сосюри «Любіть Україну».

У плані науково-практичної конференції, крім виступів учасників, – презентація літературно-мистецького журналу «Вінницький край» та літературного альманаху «Експрес» “Молодість”», присвячених 150-річчю від дня народження Михайла Коцюбинського.

Учасникам V Всеукраїнської науково-практичної конференції презентують також новий туристичний маршрут «Літературними стежками М. Коцюбинського на Вінниччині» (*Вінницька ОДА* (http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/Doc%D0%94%D0%95%D0%9F%D0%909NZMFG). – 2014. – 16.09).

Охорона здоров'я

Унікальний пищевой продукт «Реабілакт» розробили спеціалісти Київського національного торгово-економічного університета. Он имеет высокую энергетическую ценность, содержит белковую составляющую, незаменимые аминокислоты, витамины и минеральные элементы.

Продукт прошел апробацию в Главном военно-медицинском клиническом центре Министерства обороны Украины «Главном военном клиническом госпитале». Этот медицинский препарат подтвердил свою функциональную эффективность и положительное влияние на коррекцию нарушенного обмена веществ в организме человека на разных этапах лечения и восстановления.

Также, уникальность этого продукта заключается в том, что он является настоящим национальным достижением. Так, медицинские учреждения Украины пользовались подобными продуктами, которые были завезены из-за границы и значительно разнились в цене.

Отечественный медпрепарат стабилизирует и улучшает общие показатели организма бойца. Он может приниматься как продукт питания или вводиться в сосуды.

Тяжелораненые бойцы получают этот медпрепарат путем введения его в организм через капельницу (*Весь Харьков* (<http://all.kharkov.ua/news/idn/302233.html>). – 2014. – 16.09).

Наука і влада

Указом Президента України П. Порошенко групі українських учених-біологів присуджена Государственная премия в области науки и техники за коллективную работу «Разработка научных основ и методов биоиндикации и биомониторинга состояния и изменений природных экосистем Украины», посвященную глобальной проблеме по оценке экологического состояния водных и наземных экосистем.

Среди лауреатов – сотрудники Института морской биологии НАН Украины академик Ю. П. Зайцев, директор института профессор Б. А. Александров, профессор Л. В. Воробьева, профессор Г. Г. Миничева.

Как отмечается в указе Президента, Госпремия присуждена за открытие новой в науке жизненной формы «морской нейстон», которая легла в основу Глобальной (мировой) экологической службы мониторинга морей и океанов, а также за научное обоснование сооружения искусственных рифов для защиты морских экосистем, разработку методологии оценки экологического состояния рек, создание сети государственного мониторинга лесов, проведение оценки их состояния и пр. Работа украинских ученых открыла новые возможности по интерпретации данных о состоянии загрязнения окружающей среды (*Госпремии одесским ученым // Вечерняя Одесса*(<http://vo.od.ua/rubrics/raznoe/30702.php>). – 2014. – 16.09).

Проблеми інформатизації

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, зав. відділу НБУВ

Мобілізаційний та маніпулятивний потенціал дискурсу соціальних медіа в умовах перехідного суспільства

Стаття присвячена висвітленню специфіки дискурсу соціальних медіа та виявленню його основних характеристик. Розглянуто потенціал соціальних медіа як простору формування та функціонування громадянського суспільства і досягнення суспільного консенсусу. Досліджуються ризики деструктивних впливів на комунікації в мережі Інтернет у перехідному суспільстві.

Ключові слова: соціальні медіа, конфлікт, консенсус, маніпулятивні впливи

Розвиток інформаційних технологій в кінці ХХ – на початку ХХІ століття сприяв не лише змінам у національному та глобальному інформаційному просторі – інтенсифікації виробництва нової інформації, створенню принципово нових способів її зберігання, пошуку і подання, але і виникненню нового культурного, мовного, інформаційного середовища, нової соціокультурної реальності, що формується і стрімко розвивається з розширенням сфер впливу сучасних засобів комунікації. Активне

впровадження новітніх технологій змінює медійні практики та стандарти спілкування і обміну інформацією, сприяє залученню до створення контенту користувачів, розширюючи можливості співпраці і співтворчості. Користувач Мережі, виходячи в Інтернет, «знаходить там відображену культуру і самостійно вписується в той чи інший її сегмент» [1, с. 222]. Результатом стало виникнення феномену соціальних медіа, що об'єднують цифрові медіа та онлайн-комунікацію і характеризуються високим рівнем інтерактивності, тобто можливості не лише споживати, а і створювати чи змінювати контент з боку реципієнтів.

Соціальні медіа охоплюють різні сервіси: соціальні мережі, призначені для забезпечення горизонтального спілкування зацікавлених у ньому абонентів, на зразок Facebook чи ВКонтакте; блогосферу як сукупність блогів – періодично оновлюваних веб-сторінок із датованими записами і спільноту блогерів, які читають та коментують, посилаються один на одного, що призводить до створення нової субкультури; мікроблогінг як засіб оперативного спілкування, гібридну форму медіа, що поєднує властивості служби миттєвих повідомлень, блогів, електронної пошти та соціальних мереж; відеохостинги, користувачі яких можуть додавати, продивлятися і коментувати відеозаписи та інші сервіси Мережі [2, с. 21; 3].

Зрозуміло, що далеко не весь користувацький контент є якісним, оригінальним, актуальним і суспільно корисним, швидше навпаки, проте інформаційні технології, демократизуючи процеси інфотворення, сприяють наповненню інформаційного простору новою (в тому числі, новою за якісними характеристиками) інформацією. Одночасно із розвитком соціальних медіа, відбувається наукове осмислення цього явища, зусиллями як зарубіжних [4; 5; 6], так і вітчизняних дослідників [2; 7; 8; 9].

Специфіка функціонування соціальних медіа у перехідних суспільствах пов'язана з низкою аспектів: з одного боку, в умовах обмеженої чи відсутньої свободи ЗМІ, несформованої незалежної преси, саме соціальні медіа набувають статусу альтернативних засобів масової комунікації; з іншого, виступаючи, за М. Кастельсом, як простір для розгортання суспільних практик [10, с. 78], нові медіа стають важливим чинником формування громадянського суспільства. Водночас відкритість і принципова нецензурованість соціальних медіа створює умови як для проявів деструктивної поведінки учасників мереж, так і для цілеспрямованих маніпулятивних зовнішніх впливів. Таким чином, соціальні медіа формують особливий інформаційний простір і водночас виступають у якості інструментів, ефект застосування яких слід враховувати як в ході досягнення суспільного консенсусу, так і оцінюючи ризики розгортання конфліктів.

Описана амбівалентність впливає із набору характеристик, притаманних електронним текстам загалом, і соціальним медіа зокрема. Електронні тексти є системоутворюючою ознакою інтернет-простору як соціальної реальності, а відтак він є дискурсивним за своєю природою, будучи при цьому найбільш динамічною та наймасштабнішою (за кількістю

інформації – продукованої та такої, що циркулює в ньому) складовою інформаційного простору.

Отже, узагальнюючи і уточнюючи описані фахівцями конститутивні характеристики інтернет-комунікації, можна виділити ряд її визначальних рис, що характеризують, відповідно, інформаційні ресурси, створені, акумульовані, поширювані в інтернет-середовищі.

Представлення інформації в Мережі формує гіпертекстовий документ, що відрізняється від традиційних текстів нелінійністю, нескінченністю, незавершеністю, відкритістю, зняттям протиставлення «автор – читач», доступністю для необмеженої кількості авторів, співавторів, читачів і співчитачів, інтерактивно пов'язаних з допомогою мультимедійного середовища мережі Інтернет, що можуть в реальному просторі та часі формувати, передавати, проглядати, продовжувати і змінювати, структурувати текст. Відтак, дискурс соціальних медіа характеризується демократичністю, оскільки гіпертекст принципово відкритий доповненню й навіть вимагає від свого споживача активного співробітництва. Як зауважує В. Штанько, «екранна культура ґрунтується не на оповіданні, на якому базується практично вся традиційна письмова культура, а на діалозі, що переходить у полілог» [11, с. 137].

Демократичність дискурсу соціальних медіа підтверджується доступністю інформації в інтернет-середовищі – йдеться про широке трансляційне покриття аж до необмеженої кількості учасників, досяжність інформації з будь-якої точки зв'язку. Доступність пов'язана не тільки з технічними параметрами, а й з феноменом нової соціальної організації: учасники інтернет-комунікації не розділені відстанями, політичними кордонами чи мовними бар'єрами. З огляду на це цілком виправданим видається визначення мережевого простору як «віртуальної агори та експериментального комунікативного майданчику XXI століття» [12, с.47.].

Таким чином, дискурс соціальних медіа передбачає діалогічність і полілогічність, постійний і повноцінний зворотний зв'язок, реалізований в нових комунікативних форматах, що визначає його демократичність. В результаті інтернет-комунікація інтенсифікує міжособистісні відносини, що проявляється у соціалізації та консолідації як окремих індивідів, так груп і співтовариств в цілому, і сприяє реалізації інтеграційної функції соціальних медіа – формування колективної ідентичності через об'єднання авторів за життєвими позиціями й інтересами, цим самим перетворюючи соціальні медіа у «простір соціальної взаємодії», що сприяє формуванню громадянського суспільства [13, с. 98].

Поряд з цим соціальні медіа сприяють комунікації влади з громадянським суспільством у форматі «тут і зараз». Успіх такого діалогу забезпечується його неформальністю – розмитістю кордонів між особистим і публічним; демократичністю – можливістю включення в комунікацію абсолютно будь-якого користувача Інтернету, та оперативністю.

Важливим аспектом видається і така риса інтернет-комунікації, як анонімність – дистантність при бажанні забезпечує можливість учасникам

спілкування надавати про себе відомості в обмеженому чи неповному форматі, або ж такі, що не відповідають дійсності. Водночас під анонімністю опублікованої інформації розумітимемо принципову неможливість перевірити достовірність інформації про співрозмовника чи повноту інформації про нього.

Анонімність важлива не лише в контексті розвитку громадянської журналістики в умовах недемократичних суспільств і політичних переслідувань. Анонімність також обумовлює психологічний комфорт комунікантів, створює статусну рівноправність у віртуальному світі, дає більше творчої свободи, а також сильно скорочує соціальну дистанцію порівняно із традиційним спілкуванням, відтак – сприяє безпрецедентному об'єднанню учасників інтернет-дискурсу в глобальне співтовариство. Таким чином, свобода самовираження в інтернет-дискурсі формує ще одну його рису – креативність, яку можна розглядати і як наслідок добровільності контактів, вимушений захід, коли автор повідомлення або тексту намагається привернути увагу співрозмовника і компенсувати відсутність невербальної інформації.

Своєрідність протікання процесів міжособистісного сприйняття в Інтернеті призводить до того, що територіальна доступність і фізична привабливість втрачають своє регулююче значення, а спілкування будується завдяки подібності установок, переконань і цінностей. Основними категоріями соціальної мережі є довіра, думка, вплив та репутація [14, с. 92]. Саме тому для інтернет-дискурсу, і особливо для дискурсу соціальних медіа, характерний істотний вплив лідерів думки – учасників, інформація від яких сприймається, транслюється і використовується значною аудиторією. Ці явища є важливими, оскільки комунікаційний та мотиваційний потенціал соціальних медіа також зумовлює функцію організації прямої громадянської дії.

При цьому у дискурсі соціальних медіа практично не існує «авторитетів на високих п'єдесталах», «зірки» – медійні чи політичні, перебувають «на відстані одного кліка». Монологічна форма комунікації, коли немає змоги вступити в дискусію, висловити свою думку або хоча б «лайкнути», учасників цього дискурсу не цікавить. Завоювати її можна, лише «зафрендившись» із нею [15].

Характерна для учасників дискурсу соціальних медіа скептичність у ставленні до авторитетів парадоксальним чином поєднується із відкритістю для впливів стереотипів та маніпуляцій – виду психологічного впливу, використання якого призводить до прихованого збудження у реципієнта намірів, що не збігаються з його актуальними бажаннями [16, с. 59].

Сприйняття інформації, що поширюється у соціальних медіа, досить часто хвибує некритичністю. З одного боку, це зумовлено різким зростанням потоків інформації і швидкості зміни повідомлень: вони або сприймаються відразу, або виявляються «похованими» під новою інформацією. Не випадково в англійській мові для позначення процесу пошуку інформації в мережі Інтернет використовується термін «to surf» – «серфінгувати»,

перелітати по гребенях з хвилі на хвилю. На сучасному інформаційному етапі розвитку здатність швидко знаходити, осмислювати, оцінювати і використовувати інформацію з усіма її зв'язками в глобальній інформаційній системі передається прямим значенням дієслова «перелітати з одного веб-сайту на інший» [17, с.120]. Водночас таким чином передається і конотація поверховості, неглибокого пізнання, «хапання вершків», яскравого і привабливого на протигагу вдумливого рефлексуванню чи аналізу.

На ґрунтовний аналіз у реципієнтів часто не вистачає не лише часу, а і навичок. Остання обставина пов'язана з такою рисою інтернет-комунікації, як доступність – інтелектуальна (зрозумілість), комерційна, фізична. Читач може отримати пояснення будь-якого факту на будь-якому рівні складності – від енциклопедичних словників до форумів, де користувачі пояснюють один одному будь-які поняття, або картинок і карикатур, відеороликів на ту ж тему. Це, разом із зростанням масивів інформації, змінює культуру споживання меседжів, значно скорочуючи прийнятний обсяг тексту, в результаті більшість онлайн-аудиторії надає перевагу коротким повідомленням та візуальній інформації.

Водночас, вплив стереотипів і установок посилює поширеність стратегії добудовування комунікативної ситуації або образу партнера з огляду на вищезгадані елементи анонімності та відсутність невербального спілкування, що потенційно може підвищити рівень маніпулятивності комунікативного процесу в цілому [18, с.41-43].

Потенціал маніпулятивності дискурсу соціальних медіа зумовлений, серед іншого, його високою експресивністю. Ця риса пов'язана з одного боку, із індивідуалізованістю соціальних медіа, що покликані дати можливість користувачам створити власне представництво у віртуальній реальності, стати комунікатором для певної аудиторії, а також задовольнити свої потреби у самореалізації та самовираженні, відтак характеризуються принциповою суб'єктивністю подачі матеріалів та персоналізацією за рахунок формування в текстах особистісної позиції автора. З іншого боку, відкритість для впливів значним чином визначається візуальністю і навіть видовищністю соціальних медіа. Мультимедійність мережевих інформаційних ресурсів, що забезпечується новітніми технологіями багатоканальної передачі інформації, під час якої поєднуються різні знакові системи, дозволяє об'єднати у веб-документі графіку, текст, відео, аудіо, фотографію, анімацію, звукові ефекти, звуковий супровід і т.д., що розширює параметри тексту, змінює співвідношення статички і динаміки – від перегляду «усім світом» масових заходів – спортивних, культурних, політичних подій, до бойових дій, що їх сьогодні можна спостерігати у, по суті, прямому ефірі. Таким чином формується досвід спільного переживання, сильні емоційні зв'язки між реципієнтами та завищений рівень експресивності інтернет-комунікації в принципі.

Водночас фахівці у сфері масових комунікацій за результатами аналізу читання, коментування і посилань на публікації у соціальних медіа стверджують, що формування інформаційного середовища кожного учасника

визначається феноменом егокастингу, коли людина свідомо чи несвідомо добирає саме ті джерела інформації (людей, медіа), які поділяють або пропагують близькі та комфортні для неї цінності або погляди. Таким чином, утворюється своєрідні захисні кокони, «камери відлуння», в яких користувачі самостійно групуються в невеликі колективи зі схожими поглядами, що уможливило перебування людини в зоні інформаційного та емоційного комфорту. Фактично люди, які дотримуються певної політичної точки зору, читають матеріали, що лише підкріплюють їхню віру та ідеї [15; 19]. Так, у американській блогосфері дослідники виділяють чітко означені кластери блогерів, зосереджених на обговоренні політичних питань з певної політичної точки зору, які посилаються на ідеологічно дружні ЗМІ, а також на блогерів з тими ж політичними переконаннями, причому не посилаються на безпосередньо опонентів, навіть для того, щоб вступити в прямі дискусії [20]. Дослідження ідеологічної гомофільії серед американських політичних блогерів виявили, що тільки близько 10-15 % всіх посилань в постах серед американських політичних блогерів перетнули «політичний кордон» [21]. Аналогічні дослідження щодо українських соціальних медіа поки відсутні, проте емпіричні спостереження підтверджують відповідні тенденції, наслідком яких є ситуація, коли в результаті фільтрації новин та інформації, що не відповідає вже існуючим поглядам, думки в суспільстві поляризуються. Пробити такий інформаційний захисний егокастинг мають змогу лише медіа з високим рівнем персоналізації та адаптивності або ж сильний чи неодноразовий «зрив шаблону» – коли реалії життя різко контрастують із картиною, створеною в групі.

Дискурс соціальних медіа, в силу своєї специфіки, має і інші дисфункції [22]. По-перше, відбувається збільшення розриву між активними та пасивними індивідами через нерівномірність доступу до інформаційних технологій. По-друге, індивідуалістичний характер цифрових технологій може бути небезпечним для громадянського суспільства через можливе ослаблення і розмивання колективних дій та зв'язків усередині реальної спільноти, декларативно-віртуальну участь у громадському житті тощо. По-третє, непрофесійний характер масових комунікацій у соціальних медіа може призводити до профанації обговорюваних проблем, як умисної, так і неумисної, наслідком чого є викривлення інформації та некоректне формування громадської думки.

Передумови для посилення девіантної комунікативної поведінки створює і анонімність та дистантність спілкування в Мережі: свобода вільно висловлювати думки без страху перед наслідками супроводжується зниженням до мінімуму відповідальності за поведінку, що призводить до поширення деструктивних моделей комунікації. Такими моделями, характерними для дискурсу соціальних медіа, що використовуються як приватними особами, так і професіоналами, є засмічування, створення надмірних інформаційних шумів – відомі в Мережі як «спам»¹ чи «флуд»²;

¹ Спам (англ. spam) – масова розсилка інформації особам, які не проявляли бажання її отримувати.

провокації та дискредитація, для яких учасники інтернет-дискурсу використовують терміни «тролінг»³ і «флейм»⁴; відверта агресія: віртуальній комунікації може бути притаманне психологічне насильство – залякування, негативна оцінна лексика, що викликає в опонента образу, зачіпає самолюбство, гідність та честь. Дезінформація як умисне розповсюдження викривлених та усвідомлено хибних тверджень задля досягнення певної переваги становить небезпеку перетворення соціальних медіа на простір інформаційних війн та втягнення в них аудиторії. Водночас цей простір може бути плацдармом для випробувань нових технологій впливу, зокрема рекламних та політичних [23]. При цьому слід визнати, що підвищена маніпулятивність є, швидше, не визначальною характеристикою інтернет-дискурсу, а рисою мас-медійного дискурсу сьогодення загалом. З тим лише уточненням, що Інтернет надає додаткові технологічні, та, в силу описаних вище специфічних рис дискурсу соціальних медіа, психологічні можливості для маніпуляцій.

Отже, стрімка інформатизація всіх сфер людського життя наприкінці ХХ-го початку ХХІ-го століття сприяла не тільки створенню і розвитку інноваційних способів подання, зберігання і пошуку інформації, а й формуванню нового унікального соціокультурного та лінгвістичного середовища і реальності, що активно формується з розвитком мережі Інтернет. Характерна для них оперативність, полілогічність, персоналізованість і відсутність обмежень дає соціальним медіа істотні переваги та робить їх, водночас полем застосування маніпулятивних технологій. Водночас недостатньо оціненими сьогодні залишаються адаптивні можливості соціальних медіа, пов'язані із здатністю поєднувати комунікацію і авто-комунікацію, що принципово змінює психологічні умови для користувача як особистості [24, с. 26]. Ця особливість, поєднана із полілогічністю дискурсу соціальних медіа, дозволяє висувати припущення про принципову здатність його учасників до саморефлексії, вироблення свого роду «інформаційного імунітету» як способу подолання дисфункцій та протидії маніпулятивним технологіям.

² Флуд (англ. flood - повінь) – розміщення однотипної інформації, повторюваних фраз, символів, букв, слів, однакових графічних файлів або просто повторюваних коротких повідомлень на різних гілках одного форуму, різних форумах, чатах і блогах.

³ Тролінг – розміщення в Інтернеті (на форумах, в дискусійних групах, в вікі-проектах, блогах тощо) брутальних або провокаційних повідомлень, образ на адресу учасників обговорення. Термін «тролінг» походить зі сленгу учасників віртуальних спільнот і не має прямого відношення до сфери наукового дискурсу. У дослівному перекладі англ. «trolling» означає «рибалити на блешню». Очевидно, слово набуло популярності в силу етимологічного зв'язку із назвою потворних і неприємних героїв скандинавського фольклору. Слово «тролінг» може характеризувати одне конкретне повідомлення, або розміщення таких повідомлень загалом. Поняття «тролінг» також використовується, щоб описати діяльність «тролів» узагалі.

⁴ Флейм (від англ. Flame – вогонь, полум'я) – «суперечка заради суперечки», обмін повідомленнями у мережевому спілкуванні (напр. інтернет-форуми, чати та ін), що представляє собою словесну війну, що нерідко втрачає зв'язок із приводом до дискусії та набуває відверто деструктивного характеру з використанням образ, іронії чи глузування. Користувачі навмисно вживають грубих, вульгарних, стилістично знижених слів і висловів з метою принизити опонента, сформуванню сприйняття об'єкта як підозрілого та небажаного, який викликає ворожість і навіть ненависть.

Список використаних джерел

1. *Браславский П. И., Данилов С. Ю.* Интернет как средство инкультурации и аккультурации // *Взаимопонимание в диалоге культур: условия успешности: монография: в 2 ч. / под общ. ред. Л.И. Гришаевой, М.К. Поповой.* – Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2004. – Ч. 1. – С. 215-228.
2. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства [Текст]: [монографія] / [О. С. Онищенко та ін.]; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2013. – 248 с.
3. *Keren M.* Blogosphere: The new political arena [Electronic resource] / M. Keren. – Mode of access: <http://www.lexingtonbooks.com/Catalog/SingleBook.shtml>. – Title from the screen.
4. *Bowman S.* We Media: How audiences are shaping the future of news and information. – Commissioned by The Media Center at The American Press Institute [Electronic resource] / S. Bowman, C. Willis. – Published July 2003 online in PDF and HTML. – Mode of access: http://www.hypergene.net/wemedia/download/we_media.pdf. – Title from the screen.
5. *Этлинг Б.* Публичный дискурс в российской блогосфере / Б. Этлинг, К. Алексанян, Д. Келли [и др.] / The Berkman Center for Internet & Society at Harvard University. – 2010. – 60 с.
6. *Herring S. C.* A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse [Electronic resource] / S. C. Herring. – 2007. – Mode of access: <http://www.languageatinternet.org/articles/2007/761>. – Title from the screen.
7. *Горошко Е. И.* Политический блоггинг в глобальной и локальной перспективах / Е. И. Горошко // *Вісн. Одеського національного університету. Сер. «Соціологія і політичні науки».* – Одеса, 2009. – Т. 14, вип. 13. – С. 335–345.
8. *Даниленко С.* Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж [Текст]: монографія / С. Даниленко. – К.: ІМВ, 2010. – 310 с.
9. *Почепцов Г.* Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіакомунікації [Текст] / Г. Почепцов. – К.: Спадщина, 2012. – 462 с.
10. *Castells M.* The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance / M. Castells // *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science.* – 2008. – Vol. 616. – № 1. – P. 78–93.
11. *Штанько В. И.* Информационные технологии в контексте ситуации постмодерна / В. И. Штанько // *Вісник Харківського університету. Серія: теорія культури і філософія науки.* – 2000. – № 464. – С. 134–141.
12. *Горошко Е.И.* Современные интернет-коммуникации: структура и основные характеристики / Е. И. Горошко // *Интернет-коммуникация как*

новая речевая формация. Колл. монография. – М.: Изд-во Наука, Изд-во Флинта, 2012. – С. 9-52.

13. *Плещенко К.* Низова блогосфера як засіб індивідуального самовираження / К. Плещенко // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2013. – № 2 (14). – С. 97–101.

14. *Смола Л. Є.* Детермінанти політичного процесу сучасності: теоретико-методологічний аналіз в інформаційно-психологічному вимірі / Л. Є. Смола. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. – С. 92–93.

15. *Довженко О.* Соціальні медіа як середовище нової медіа критики // Медіакритика. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/sotsialni-media-yak-seredovysche-novoyi-mediakrytyka.html> 2012. 18.05. – Назва з екрану.

16. *Доценко Е. Л.* Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Л. Доценко. – М.: ЧеРо, Издательство МГУ, 1997. – 344 с.

17. *Назарова Л. В.* Аспекты гипертекста и интернет-дискурса // Текст – Дискурс. Гипертекст – Интернет-дискурс: Сборник научных статей. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – С.140-163.

18. *Одинцова М. С., Антонова Н. В.* Особенности идентичности людей, активно общающихся в сети Интернет // Журнал практического психолога. – 2010. – № 4. – С. 37-58.

19. Sunstein C. The Daily We // Boston Review. – 2001. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://bostonreview.net/BR26.3/sunstein.html>. – Title from the screen.

20. *Hargittai E.* Cross-Ideological Discussions Among Conservative and Liberal Bloggers [Electronic resource] / Hargittai E., Gallo, J. Kane, M // Public Choice. 2008. № 134. p. 67–86. – Mode of access: <http://www.webuse.org/pdf/HargittaiGalloKane-CrossIdeologicalBloggers2008.pdf>. – Title from the screen.

21. *Adamic L.* The Political Blogosphere and the 2004 U.S. Election: Divided They Blog. March, 2005 [Electronic resource] /Adamic L., Glance N. – Mode of access: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.59.9009&rep=rep1&type=pdf>. – Title from the screen.

22. *Арбітман А.* Комунікативний простір блогосфери: функції та дисфункції / А. Арбітман // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – 2010. – № 10. – С. 116–123.

23. *Robinson S.* The mission of the j-blog // Journalism. – 2006. – Vol. 7. – № 1. – P. 65–83. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://jou.sagepub.com/content/7/1/65.abstract>. – Title from the screen.

24. *Wallace P.* The Psychology of the Internet / P. Wallace. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 263 p.

Yuliia Polovynchak, Ph.D, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Mobilization and manipulation potential of social media in the transitional society

The article presents an actual problem of the discourses specific character of public media and reveals its main features. It deals with the potential of social media as an area of establishing and operating in society and obtaining social consensus. The article researches risks of destructive influence on the internet communication in the transitional society.

Keywords: social media, conflict, consensus, manipulative influences

До уваги держслужбовця

Т. Добко, керівник Центру науково-бібліографічної інформації НБУВ, завідділу довідково-бібліографічного обслуговування,
Ю. Левченко, мол. наук. співроб. відділу довідково-бібліографічного обслуговування НБУВ

Люстрація

*Бібліографія*⁵ (1993–2014 рр.)

(Закінчення. Початок у попередніх номерах)

Проекти Законів України

101. Унікальний шанс очистити владу від зрадників // *Голос України*. – 2014. – 12 серп. – С. 4.

За матеріалами виступу народного депутата Олега Осуховського перед учасниками мітингу біля Верховної Ради України на підтримку проекту закону «Про очищення влади», який був підготовлений ним разом з депутатами Олегом Тягнибоком, Юрієм Сиротюком та Олегом Бондарчуком.

102. Фаріон І. «Сексотам» і «стукачам» пропонують покаятися: законопроект [№ 5389] про люстрацію зареєстрували у парламенті народні депутати Іван Заєць та Ярослав Джоджик / Іван Фаріон // *Високий замок*. – 2009. – 5–6 груд. – С.3.

103. Фаріон І. Служителів Феміди просять через люстраційне «сито» / Іван Фаріон // *Високий замок*. – 2014. – 10–16 квіт. – С. 5.

Верховна Рада прийняла закон «Про відновлення довіри до судової системи України», який «рентгеном суддів» започатковує процес очищення гілок державної влади від скомпрометованих осіб.

⁵ Видання, наявні у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, супроводжуються шифрами, газети подаються без шифрів.

104. Халиков А. Н. Развитие оперативно-розыскной деятельности и государственная люстрация / А. Н. Халиков // Оперативник (сыщик). – 2007. – № 3. – С. 22–24.

Ж25356

105. Циба В. Т. Роль принципа люстрації у формуванні ментальності молодого покоління / В. Т. Циба // Конфлікти в педагогічних системах : зб. доп. наук.-практ. конф. 20–21 трав. 1997 р. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – Вінниця, 1997. – С. 318–320.

Ва581052

106. Чепурко В. Судей люстрируют, но доверие к ним не вернется : принятый парламентом закон является политическим и на простых людях не отразится, считают юристы / Валерия Чепурко // Комсомольская правда в Украине. – 2014. – 10 апр. – С. 1, 4.

Про прийняття Верховною Радою України у другому читанні Закону «Про відновлення довіри до судової влади в Україні».

107. Чернинська Т. Так! Люстрація? : [пробл. запровадження люстрації в Україні] / Т. Чернинська // Укр. газ. – 2005. – 23 лют.–1 берез. – С. 5.

108. Чимний Р. Люстрація: Усвідомлена необхідність чи неусвідомлене «полювання»? : [щодо проекту закону про люстрацію] / Р. Чимний // Закон і бізнес. – 2005. – 12–18 лют. – С. 1, 5.

109. Что такое люстрация? [Электронный ресурс] // Siteua. Новостной канал : [веб-сайт]. – Электрон. дан. – К., 2006–2014. – Режим доступа: <http://news.siteua.org>. – Заглавие с экрана.

110. Шевчук С. Люстрація та ретроактивна справедливість: європейські стандарти захисту прав людини при переході до демократичного правління / Станіслав Шевчук // Юрид. журн. – 2006. – № 2. – С. 65–80.

Ж24164

Те саме: [Електронний ресурс] // Політ.ком: [інтернет-видання]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://politcom.org.ua/?p=6823/>. – Назва з екрана.

Європейський досвід та законопроекти про люстрацію в Україні.

111. Шклярська О. Особливості люстрації по-українськи : питання люстрації – це не тільки питання відновлення політичної справедливості, але й питання державної безпеки [Електронний ресурс] / Оксана Шклярська // Ракурс : веб-портал. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/502-lustracia-vlast-ukraina>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 09.04.2014.

112. Шпенюв Д. «Перевірка суддів не має перетворитися на тест на лояльність до нової влади» / Дмитро Шпенюв // Голос України. – 2014. – 27 берез. – С. 4.

Питання люстрації суддів в Україні.

113. Щербатюк М. Люстрація як очищення державного організму [Електронний ресурс] / Максим Щербатюк // ТСН: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://tsn.ua/blogi/themes/law/lyustraciya-yak-ochischennya-derzhavnogo-organizmu-342213.html>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 27.03.2014.

114. Яворський В. Аналіз проекту закону «Про очищення влади» / Володимир Яворський [Електронний ресурс] // Права людини в Україні : інформ. портал. Харків. правозахисн. групи – Електрон. дані. – Харків, [2014]. – Режим доступу: [http:// http://khp.org/index.php?id=1407914802](http://http://khp.org/index.php?id=1407914802). – Назва з екрана. – Дата публікації: 13.08.2014.

Зарубіжний досвід

115. Авдєєв В. Знову люстрація / В. Авдєєв // Народний депутат : часоп. депутат. клубу «Парламент». – 2007. – № 5. – С. 54–55.

Люстрація в Польщі.

Ж24981

116. Барабанов М. В. Из опыта политической «пост коммунистической» трансформации в Восточной Европе / М. В. Барабанов // Вестн. Моск. гос. обл. ун-та. Серия: История и политические науки. – 2013. – № 5. – С. 44–49.

117. Блажек П. Переход к демократии и «Люстрация» [Электронный ресурс] / Петр Блажек // Трансформация: Чешский опыт. – Прага, 2006. – С. 193–203. – Режим доступа: <http://www.clovekvrtisni.cz/uploads/file/1375696171-Transfarmacyia-cheskyj%20oput.pdf>. – Заглавие с экрана.

118. Бланкенбург Э. Люстрация и «Отлучение от профессии» после падения восточно-германского тоталитарного режима / Э. Бланкенбург // Сравнит. конституц. обозрение. – 1999. – № 4. – С. 29–36.

Ж68798

119. Грузія ухвалила закон про люстрацію і заборону радянської символіки // Шлях перемоги. – 2010. – 10 листоп. – С. 3.

120. Дорошенко Е. И. Смерть Муаммара Каддафи: уроки истории / Е. И. Дорошенко // Азия и Африка сегодня. – 2013. – № 10. – С. 10–12.
Ж27496

121. Дуда А. Якому суду вирішувати долю псів режиму? : [люстрація: зарубіж. досвід та пробл. запровадження в Україні] / А. Дуда // Дзеркало тижня. – 2005. – 19–25 лют. – С. 19.

122. Жлуктенко В. Без вини винні? : державним діячам Литви загрожує люстрація / Варвара Жлуктенко // День. – 2005. – 25 січ. – С. 3.

123. Зеленько Г. Фактори формування політичного класу в країнах Центрально-Східної Європи / Г. Зеленько // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. Серія: Політологія і етнологія. – 2010. – Вип. 1. – С. 164–176.

Ж69635

124. Кисіль К. «Я пробачила батька, прошу – пробачте й ви» / Ксенія Кисіль, Олег Снігур // Країна. – 2014. – № 10 (13 берез.) – С. 30–31.

Короткі відомості про хід люстрації в зарубіжних країнах – Чехії, Грузії, Польщі та Угорщині.

125. Лемак В. Законодавство і практика люстрації: досвід Чеської Республіки / В. Лемак // Право України. – 2014. – № 4. – С. 126–133.

Роль люстрації як правового інструменту оновлення політичної еліти в Чеській Республіці. Обґрунтовано актуальність проблеми для України.

Ж27747

126. Лемак В. В. Правові основи оновлення управлінської еліти: чехословацький досвід // Держава і право. – К., 2003. – Вип.21. – С.51–57.

Ж69395

127. Люстрация: Быть ей в России иль не быть [Электронный ресурс] // Проблемы Восточ. Европы = Problems of Eastern Europe. – N. Y., 1993. – № 37/38. – С. 5–118. – Режим доступа: <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/rus/EasternEuropeProblems/EEP37-38.html>

Содержание: От Редакции; О запрете на профессию для проводников тоталитарного режима: [проект]; Бархатная чистка: испытания Яна Кавана / Лоренс Вешлер; От Кафки к Дрейфусу / Лоренс Вешлер; Письмо редактору «Нью-Йоркера» / Рита Климова; «Охота на ведьм» в Праге / Джери Лабер; Сомнения по поводу полицейских архивов / Петр Поспихал.

128. Люстрация: демократия и декоммунизация : [опыт люстрации в Чехии, Болгарии, Венгрии] // 2000 : еженедельник. – 2005. – 11 февр. – Ф. 4–Ф. 5.

129. Мечетная Н. Война с прошлым: Польша и Германия переживают новую волну люстрации: власть замахивается на рядовых агентов спецслужб ушедшего режима и на истеблишмент с сомнительной политической биографией / Н. Мечетная // Корреспондент. – 2010. – № 7. – С. 38–40.

Ж23995

130. Міненкова Н. Є. Люстрація як політична практика посткомунізму: приклад Польщі / Н. Є. Міненкова // Гілея : наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2011. – Вип. 53. – С. 503–510.

Ж25326

131. Міненкова Н. Є. Люстрація як чинник системної трансформації в країнах посткомунізму: чому не вийшло в Україні? / Н. Є. Міненкова // Гілея : наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2012. – Вип. 57. – С. 552–556.

Ж25326

132. Міненкова Н. Є. Особливості процесу люстрації у Польщі / Н. Є. Міненкова // Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових співробітників і аспірантів Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за період 2009–2010 рр. : [зб. тез доп. : у 3 т.]. – Донецьк, 2011. – Т. 2. – С. 176–177.

В353200/2

133. Міненкова Н. Є. Специфіка процесу люстрації у сучасній Польщі / Н. Є. Міненкова // Іст. і політолог. дослідж. – 2012. – № 2. – С. 374–381.

Ж22633

134. Музиченко Я. Люстрація як вихід: Латвійські дослідники тоталітаризму діляться з українцями досвідом подолання «влади КДБ» / Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2014. – 19 берез. – С. 9.

Те саме: [Електронний ресурс] // Україна молода : [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/2432/163/86483/>. – Назва з екрана.

135. Одинець С. Люстрація журналістів у Польщі: правовий аспект, позиція медіа та люстраційні процеси / Світлана Одинець // Зб. пр. наук.-дослід. центру періодики / Нац. акад. наук України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики. – Львів, 2008. – Вип. 1. – С. 228–241.

Ж69017

136. Опыт общественно-политических трансформаций на постсоциалистическом пространстве: «круглый стол» российских и польских ученых / Я. Адамовски, М. Бараньски, М. Г. Анохин [и др.] // Вестн. Моск. ун-та. Серия 12, Политические науки. – 2005. – № 2. – С. 3–110.

Ж13866/полит. наук.

137. Особливості польської люстрації : [пробл. реалізації Закону про люстрацію в Польщі] // Україна і світ сьогодні. – 2007. – 2–8 квіт. – С. 3, 8.

138. Пеленська О. Люстрація: Очищення по-чеськи [Електронний ресурс] / О. Пеленська // Майдан-Інформ. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://maidanua.org/static/news/2009/1242229925.html>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 13.05.2009.

139. Польский вариант люстрации // Киев. ведомости. – 2007. – 16 янв. – С. 6.

140. Сахно О. Чи загрожує Україні «полювання на відьом»? Правовий і судовий аспекти процедури люстрації в країнах колишнього соцтабору / О. Сахно // Закон і бізнес. – 2005. – 29 січ.–4 лют. – С. 1, 13.

141. Сиклова Й. Люстрация, или чешский способ проверки благонадежности / Й. Сиклова // Конституц. право: восточноевроп. обозрение. – М. ; Чикаго, 1996. – № 2. – С. 27–32.

142. Тимошук О. Очищення влади: закордонний досвід / Олександра Тимошук // Юрид. вісн. України. – 2014. – 12–18 квіт. (№15). – С. 11.

Те саме: [Електронний ресурс] // Facebook. Юридичний вісник України. – Електрон. дані. – Режим доступу: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1471840923046066&id=1410161875880638. – Назва з екрана. – Дата публікації: 14.04.2014.

143. Шевчук Д. Академічна люстрація в Польщі / Дмитро Шевчук // День. – 2007. – 24 квіт. – С. 6.

144. Шевчук С. Європейські стандарти обмеження люстраційних заходів: правовий аспект / С. Шевчук // Вісн. акад. прав. наук України. – 2006. – № 2. – С. 32–42.

Ж68574

145. Ярова С. Вогонь і дим люстрації: законопроект «Про люстрацію» та досвід проведення люстрації в країнах Центральної та Східної Європи / С. Ярова // Київ сьогодні. – 2005. – 11–17 лют. – С. 1–6.

146. Grzelak P. Wojna o lustracje / P. Grzelak. – W-wa : Trio, 2005. – 251 s. – (Seria rekomendacja).

Проблема люстрації в Польщі; дискусії про законність та політичну доцільність виявлення осіб, які співпрацювали з комуністичним режимом. Публікація законопроектів та закону про люстрацію 1997.

147. Od totalitaryzmu do demokracji: Pomiedzy «gruba kreska» a dekomunizacja – doswiadczenia Polski i Niemiec / red. P. Kuglarz ; wspolpr. H. Sulek ; tl.: B. Kus et al. – Krakow : Osrodek myśli polit., 2001. – II, 418 s. – (Studia i analizy).

Постсоціалізм в Польщі і процес денацифікації в Німеччині після другої світової війни. Ставлення до колишніх працівників спецслужб і дисидентів, доступ до архівних фондів і проблема люстрації.

148. Opalińska A. Lustracja w Polsce i w Niemczech. Próba porównania / A. Opalińska. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza ATUT ; Wrocławski Wydawnictwo Oświatowe, 2005. – 64 s.

149. Woleński J. Lustracja jako zwierciadło / J. Woleński. – Kraków : Uniwersytas, 2007. – 64 s.

150. Bertschi C. Ch. Lustration and the transition to democracy: the cases of Poland and Bulgaria / C. Ch. Bertschi // East Europ. quart. – Boulder (Col.), 1994. – Vol. 28, № 4. – P. 435–451.

Люстрація і перехід до демократії в Польщі та Болгарії.
Ж39477

151. Boed R. An evaluation of the legality and efficacy of lustration as a tool of transitional justice / R. Boed // Columbia j. of transnat. law. – N. Y., 1999. – Vol. 37, № 2. – P. 357–402.

Аналіз законності та ефективності люстрації як інструменту правосуддя в перехідний період (на прикладі законодавства Чеської Республіки).

152. Czarnota A. The Politics of the Lustration Law in Poland, 1989–2006 [Electronic resource] / Adam Czarnota // Justice as Prevention: Vetting Public Employees in Transitional Societies. – N. Y., 2007. – P. 223–258. – Mode of access: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2014/POL507/um/CZARNOTA_-_Politics_of_the_Lustration_Law_in_Poland.pdf/. – Title from the screen.

153. Rajca L. Kilka uwag na temat polskiej demokracji / L. Rajca // Wybrane zagadnienia polskiej i europejskiej demokracji. – Toruń, 2008. – P. 158–170.

Виявлення осіб, які співпрацювали з комуністичним режимом («декомунізація» і люстрація), відсутність плюралізму та толерантності в суспільстві.

154. Suleja W. Żłudny czar teczek, czyli „teczkowe grzechy główne / Włodzimierz Suleja // Od Piłsudskiego do Wałęsy. Studia z dziejów Polski w XX wieku. – Warszawa, 2008. – P. 512–516.

Документи польських спецслужб в архіві Інституту національної пам'яті Польщі: джерелознавчий аналіз, проблема люстрації.

Бібліографічні покажчики

155. Антикорупційна перевірка чиновників усіх рівнів [Електронний ресурс] : бібліогр. : станом на 19 берез. 2014 р. / Від. інформ.-бібліот. забезп. інформ. упр. Апарату Верхов. Ради України; Нац. парламент. б-ка України. – Електрон. дані. – Київ, 2014. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/static/about/bibl_ukazat/14_antikorupz.html

156. Люстрація : бібліогр. : станом на 3 жовт. 2005 р. / Від. інформ.-біблі. забезпечення Інформ. упр. Апарату Верхов. Ради України, Нац. парламент. б-ка України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : веб-сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/bibliogr/lustraz.html>. – Назва з екрана. –

157. Люстрація : бібліогр. : станом на 11 груд. 2009 р. / Від. інформ.-біблі. забезпечення Інформ. упр. Апарату Верхов. Ради України, Нац. парламент. б-ка України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : веб-сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/static/about/bibl_ukazat/09_lustrazia.html. – Назва з екрана.

158. Проведення люстрації в Україні : бібліогр. покажч. станом на 25 квіт. 2014 р. / Від. інформ.-біблі. забезпечення Інформ. упр. Апарату Верхов. Ради України, Нац. парламент. б-ка України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : веб-сайт. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/static/about/bibl_ukazat/14_proved_lustraz.html. – Назва з екрана.